

Uredništvo: Ljubljana, Kopitarjeva 6. Telefon 4001-4004
Mesečna naročnina 18 lit. — Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnine in 10.394 za inšolate. — Izključno zastopstvo: UPI & A. Milana. Receptivce v vsehama.

SLOVENE

MAREC - 1944

25

SOBOTA

Die erbitterte Abwehrschlacht im Süden der Ostfront dauert an

Wiederholte Sowjetangriffe bei Kowel abgewiesen - Nur örtliche Kampfaktivität in Italien - 51 Feindflugzeuge bei Angriffen auf Nordwest- und Mitteldeutschland vernichtet

DNB. Führerhauptquartier, 24. März. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

An der Ost- und Nordfront der Krim sowie am unteren ukrainischen Bug scheiterten mehrere Vorstöße der Sowjets.

Zwischen dem mittleren ukrainischen Bug und dem Dnjestr, sowie im Raum von Proskurov und Tarnopol dauert die erbitterte Abwehrschlacht gegen überlegene sowjetische Kampfgruppen an. Bei erfolgreichen eigenen Gegenangriffen im Raum von Brody wurden mehrere feindliche Bataillone und Batterien sowie eine Anzahl Panzer vernichtet.

Nordwestlich Kowel wiesen unsere Truppen die wiederholt angreifenden Sowjets ab und warfen sie im Gegenangriff zurück. Südöstlich Witebsk setzte der Feind auch gestern während des ganzen Tages mit starken Kräften seine vergeblichen Durchbruchversuche fort.

Von der übrigen Ostfront wird nur örtliche Kampfaktivität gemeldet.

Über den Finnischen Meerbusen schossen Wachtflugzeuge der Kriegsmarine ohne eigene Verluste aus mehreren angreifenden sowjetischen Bomberwellen drei Flugzeuge ab.

In Italien setzte der Feind gestern seine Angriffe gegen Cassino infolge seiner hohen Verluste nicht fort. An beiden Fronten herrschte nur örtliche Kampfaktivität.

Eine Schlachtfliegergruppe unter Hauptmann Walter und eine Nahauflärungsgruppe unter Hauptmann Prohl haben sich in den letzten Kämpfen besonders ausgezeichnet.

In den frühen Morgenstunden des 23. März griffen deutsche Kampfflugzeuge den feindlichen Inselstützpunkt Lissa an der Adriaküste an. Neben umfangreichen Zerstörungen im Hafengebiet wurden acht Frachtensiegler durch Bombentreffer schwer beschädigt.

Nordamerikanische Bomberverbände griffen am Vormittag des 23. März Orte des nordwest- und mitteldeutschen Raumes an. Luftverteidigungskräfte vernichteten 51 feindliche Flugzeuge, darunter 44 viermotorige Bomber.

In der vergangenen Nacht überflogen einige feindliche Störflugzeuge Nord- und Südwestdeutschland.

Deutsche Kampfflugzeuge griffen auch gestern wieder Einzelziele im Stadtgebiet von London mit guter Wirkung an.

Vor der westnorwegischen Küste schossen Sicherungsfahrzeuge eines deutschen Geleits von vierzehn erfolglos angreifenden britischen Torpedoflugzeugen fünf ab. Drei von ihnen brachten ein kleines, unter Führung der Oberbootsmanns Willy Böhme stehendes Boot zum Absterben.

Položaj na vzhodnem bojišču

Berlin 24. marca. DNB. Trajno deževje s snežnimi viharji je 22. marca motilo boje na jugu vzhodnega bojišča. Le na Krimu je bilo vreme boljše. To je omogočilo boljše vidljivost, da so pri Kerču in jugovzhodno od Perekopu v Gnilem morju pričeli z novimi napadi. Sovjetski dovozi svežih sil ter ojačanje topniškega ognja so že nekaj dni pričali o sovjetskih namerah. Kljub motnjam sovražnih priprav, ki jih je izvedlo nemško topništvo in letalstvo, je sovražnik sedaj na obeh odsekih napadel. Sunki pa so se večinoma že pred nemškimi glavnimi bojnimi črtami izjalovili v strnjem ognju vsega orožja. Le na enem mestu so dosegli boljše uspehe. Na severnem delu so dosegli boljše uspehe. Na severnem delu so dosegli boljše uspehe. Na severnem delu so dosegli boljše uspehe.

Na spodnjem ukrajinskem Bugu je vse ozemlje s cestami vred zmehčano in zelo blatno. Zaradi tega so Sovjeti le z največjo težavo privedli tja svoje rezerve in so bili zato njihovi sunki proti nemškemu mostiščem Nikolajev in Voznesensk razmeroma slabi. Imeli niso nikakih uspehov. Pač pa je napredovalo nemški protinapad proti sovražnim silam, ki so pri Novi Odesi prodrele na zapadno obalo reke. Nemški grenadirji so v neki vasi očistili poslednje hiše ter prodrli do Buga. V močvirnem trsu na zahodni obali je le še nekaj slabih sovjetskih sil.

Med srednjim ukrajinskim Bugom in Dnjestrom so hoteli boljševiki razširiti svoje vodno področje. Jugovzhodno in severozahodno zaporne barjere pa so kljub rastočemu pritisku vzdržale. Na samem Dnjestru so nemške čete prestrele napredujočega sovražnika v gorovju ob južni obali. Boji so polni sprememb.

Na področju pri Proskurovu so boljševiki ojačili svoje sile, ki tamkaj napadajo že od torka, z več svežimi divizijami ter so v dveh močnih klinih na obeh straneh Zbruča udarili proti jugu. Grenadirji in oklepniki so se spopadli s sovražnikom ter so v izredno srđitih bojih uničili 34 sovjetskih oklepnikov.

Pri Brodih so se težki obrambni boji nadaljevali. Tudi tu so nemški vojniki uničili mnogo sovjetskih oklepnikov ter tako zvišali število v sedemdnevnih bojih ob cesti Dubno-Brod. Brod uničenih sovjetskih oklepnikov na 101.

Na odseku med Brodjem in Kovljem je sovražnik omejil na izvidniško delovanje.

Stalinove načrte je treba preprečiti

Barcelona, 24. marca. »Ako hočemo Evropo rešiti, moramo kmalu ustvariti enotno fronto vseh evropskih narodov proti boljševizmu,« piše barcelonski list »Avanguardia Espanola«, ki nadaljuje: »Stalinovo spletkarjenje v francoski severni Afriki in v južni Italiji jasno dokazuje njegov namen. Evropsko celino bi rad obdal z boljševizmi trdnjavami, da bi nato lahko uresničil svoje načrte, ki jih zaenkrat preprečuje edino le junaški odpor nemške vojske na vzhodu.«

Portugalska ostane protiboljševiška

Lizbona, 24. marca. »Diario da Manhã« piše: »Med nami imamo ljudi, ki mislijo, da bi bilo treba portugalsko politično življenje prilagoditi nekoliko po moskovskemu kroju. Kdor tako misli, je izdajalec. Cim večja je nevarnost, tem večja bo tudi naša odprta volja in naša odločenost, da se bomo borili proti sovražniku, čeprav bi to zahtevalo od nas najtežjih žrtv. Portugalske ne bo

Führerjeva brzojavka Mussoliniju

Führerjev glavni stan, 23. mar. DNB. Ob 25 letnici ustanovitve borbenih fašistov je Führer dne 23. marca poslal prirčno brzojavko Duceju.

Rekordna londonska laž o Slovaški

Bratislava, 24. marca. Slovaški tiskovni urad javlja, da je londonski radio razširil vest, da so nemške čete zasedle Slovaško. Pristojna mesta so označila to trditve kot popolnoma izmišljeno laž. Slovaki so vajeni, da razširja London laži o Slovaški. V sled tega jih zadnja rekordna laž ne preseneča. Res je, da bodo na Slovaškem, enako kot doslej, uporabili vse sile za izgraditev slovaške države ter za obrambo skupne evropske bodočnosti.

Trebljenje tolovajev

Beograd, DNB. Sovražne izgube na hrvatskem področju v zadnjih tednih znašajo 1012 mrtvih, 707 ujetnikov in 47 pribežnikov. Poleg ročnega strelskega orožja, streliva in raznovrstnih naprav je bilo zaplenjenih 50 strojnica in 10 minometalcev.

Polom ameriške zunanje politike

Stockholm, 23. marca. Po poročilu iz New Yorka podaja »New York Herald Tribune« naslednji komentar k izjavi Hulla v ameriški zunanji politiki: »Nič drugega ne bi bilo moglo tako jasno dokazati sedanjih polom ameriške zunanje politike kot izvajanja Hulla. Churchill je vsaj pošten, kajti sam pravi, da mora biti Atlantska listina po novih razgovorih razjasnjena, toda Hull ne ve nič boljšega, kot da se zopet brezpomembno priklanja.

Prva seja nove madžarske vlade

Budimpešta, 23. marca. Člani nove vlade so v kraljevem gradu prisegli v roke državnega upravitelja. Po prisegi je bila pod predsedstvom ministrskega predsednika prva seja vlade. Ministrski predsednik Sztojay je pozdravil člane vlade in izrazil svoje zaupanje v uspešno delovanje nove vlade. Na ministrski seji, ki je trajala tri ure, so obravnavali člani vlade najnujnejša aktualna vprašanja.

Izbruh Vezuva narašča

Barcelona, 23. marca. Nov veliki izbruh Vezuva se je po poročilih iz Italije v sredo še povečal. Tok lave je sedaj dosegel širino 300 metrov in debelost 27 m. Nad vsem Neapeljskim zalivom so gosti oblaki dima. Po razrušenju ob vzhodni Vezuva ležečih krajev San Sebastiano in Messa je sedaj lava dosegla tudi vas Cereolo. Tekoča lava vleče za seboj velike sklade skal in se v številnih posameznih tokovih počasi preliva po južno-zahodnih pobočjih Vezuva k Neapeljskemu zalivu. Iz žrela bruha tri do štiri sto metrov visoko kamenje.

»Slovo« o zaslugah nemškega vodstva

Sofija, 24. marca. »Slovo« piše v svojem članku, da je mir, ki vlada v nemškem vrhovnem poveljstvu, zelo značilen za nadaljnji razvoj vojne. V trenutku, ko spravlja sedanjí potek vojne mnoge narode v nemir, zasleduje nemški narod brez obotavljanja in kolebanja tok dogodka, ker se dobro zaveda svojega zgodovinskega poslanstva, ki ga mora izpolniti. Nemčija pa do danes tudi še ni uporabila vseh svojih bojnih sredstev.

50 do 60 oseb umorjenih

Pariz, 24. marca. Med preiskavo zadeve Patiot je v četrtki izpovedal nekí Nezondet, znanec zdravnik morilca, da mu je zdravnikov brat pripovedoval, da je dr. Petiot umoril 50 do 60 oseb. — Zdravnik Petiot je lovil svoje žrtve na ta način, da jim je s pomočjo raznih agentov obljuboval, da jih bo spravil preko meje v inozemstvo. Tarifa je znašala okrog 50.000 frankov. Zdravnikovi agente so dobili stranke, ki so hotele preko norja v Ameriko.

Kratka poročila

Madrid, 24. marca. Španski državni poglavar Franco je ustanovil vrhovni svet za oboroževalno industrio, ki bo neposredno podrejen velikemu generalnemu štabu ter se bo bavil predvsem z ustanavljanjem industrij in laboratorijev v vojaške namene.

Ankara, ljudska stranka je odobrila vladno politiko z 251 proti 57 glasovi. Saradžoglu je zahteval zaupnico.

Ogorčena obrambna bitka na jugu vzhodnega bojišča se nadaljuje

Ponovni sovjetski napadi pri Kovlju zavrnjeni - V Italiji samo krajevni boji - 51 sovražnih letal uničenih pri napadih na severozahodno in srednjo Nemčijo

Führerjev glavni stan, 24. marca. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja:

Na vzhodni in severni fronti na Krimu ter na spodnjem ukrajinskem Bugu se je izjalovilo več sovjetskih sunkov.

Med srednjim ukrajinskim Bugom in Dnjestrom ter na področju pri Proskurovu in Tarnopolu se nadaljuje ogorčena obrambna bitka z nadmočnimi sovjetskimi bojnimi skupinami. Z uspešnimi lastnimi protinapadi na področju pri Brodih smo uničili več sovražnikovih bataljonov in baterij ter nekaj oklepnikov.

Severozapadno od Kovlja so naše čete zavrnile ponovno napadajoče Sovjete ter so jih s protinapadom vrgle nazaj. Jugovzhodno od Vitebska je sovražnik tudi včeraj ves dan s močnimi silami nadaljeval s svojimi brezuspešnimi poskusi za prebitje fronte.

Z ostalega vzhodnega bojišča poročajo le o krajevnih spopadih.

Nad Finskim zalivom so varovalne edince vojne mornarice brez lastnih izgub izmed več napadajočih sovjetskih bombniških valov sestrili tri letala.

V Italiji sovražnik včeraj v sled visokih izgub ni nadaljeval svojih napadov na Cassino. Na obeh bojiščih je prišlo le do krajevnih bojov.

Skupina borbenih letalcev pod poveljstvom stotnika Walterja in skupina za bližnje izvidniške polete pod poveljstvom stotnika Prolla sta se v zadnjih bojih posebno odlikovali.

V zgodnjih jutranjih urah 23. marca so nemška bojna letala napadla sovražnikovo otoško oporišče Vis na jadranski obali. Poleg obsežnih razdejanj v pristanišču so bombniki s svojimi zadetki težko poškodovali osem tovornih jadrnic.

Severnoameriški bombniški oddelki so 23. marca dopoldne napadli kraje severozapadne in srednje-nemškega področja. Protiletalske obrambne sile so uničile 51 sovražnih letal, med njimi 44 štirimotornih bombnikov.

V pretekli noči je nekaj sovražnikovih motilnih letal preletelo severozapadno in jugozapadno Nemčijo.

Nemška bojna letala so tudi včeraj s dobrim uspehom napadla posamezne cilje na področju Londona.

Pred zapadno norveško obalo so zaščitne edince neke nemške ladijske spremnljave sestrile 5 izmed 14 britanskih brezuspešno napadajočih torpednih letal. Tri je zbil nek majhen čoln pod vodstvom višjega krmarja Willyja Böhmeja.

Poročila z italijanskih bojišč

Berlin, 23. marca. DNB. Na južno-italijanskem bojišču je sovražnik v torek nadaljeval svoje silovite napade proti Cassinu. Ves dan so naskakovali močni, z oklepniki podprti pehotni oddelki nemške postojanke na vzhodni in severni strani Cassina, ki so jih žilavo branili padalski lovci in grenadirji. Posebno okoli kolodvorov so bili ogorčeni boji. V vzhodnem delu mesta so nemški vojaki vrgli po zajetih nekaterih vdorov sovražnika v protisunko nazaj in dovedli kot ujetnike številne Indijce in Novozelandce. V severnem delu pa so trajali ogorčeni boji do večera. Nemci so si tukaj zopet osvojili nekaj skupin hiš in izboljšali svoje črte.

Topništvo, minometali in udarni topovi so podpirali borbo nemških padalskih lovcov in grenadirjev. Sovražnik, ki je imel priliko občutiti posledice nemškega težkega orožja, je skušal ponovno zbiti nemško topništvo. V jutranjih urah je poslal tisoč granat na en sam nemški top. Navzlec težkemu ognju so nemški topovi in minometali stalno obstreljevali sovražne izhodiščne postojanke in zapirali dan in noč z dobro namerjenimi salvami sovražne oskrbovalne ceste. Posledice tega obstreljevanja so bile tako močne, da je sovražnik sam moral priznati, da je sleherno oskrbovanje podnevi nemogoče, ponoči pa tvegano.

Tudi v borbi proti sovražnim tankom je bilo nemško topništvo kaj uspešno. V ponedeljek je uničilo 4 nadaljnje tanke, tako da je sovražnik ta dan izgubil od 17 napadajočih tankov kar 16.

Komentarji k vladni preosnovi na Madžarskem

Berlin 23. marca. Sovražni agitacijski strategji so morali zagrenjeno ugotoviti, da jim je bil z ukrepi na Madžarskem ponovno temeljito pokvarjen njihov koncept. Zato so po starem vzorcu pričeli z lažno gonjo, ki brez izbire meče v javnost hujške in potvorne laži. Anglo-ameriške kuharje strupa pri tem zopet podpira neka begunska klika, ki se čuti prevarano v vseh svojih nadah.

Reuter je takoj izumil celo vrsto lažnivih poročil. Izmisli si je nekega madžarskega diplomata, ki je izrecno izjavil, da se je tesno vojaško in politično sodelovanje med Nemčijo in Madžarsko pričelo brez odobritve Budimpešte in je v popolnem protislovju z dejanskim stanjem.

Tudi ostala Reuterjeva poročila so slična te raztrjujejo, da je nemški »ujetnik« ne samo državni upravitelj Horthy, temveč tudi vojni minister in vrhovni poveljnik. V nekem nadaljnjem potvorenem poročilu trdi Reuter, da sta madžarski upravitelj in madžarski vrhovni poveljnik general Chachy aretirana. Drugo Reuterjevo poročilo zopet trdi, da je bil aretirani samo minister za obrambo Csataj, ki je, kakor znano, novi vojni minister v novi vladi v Budimpešti. O Kallayu si prizadeva Reuterjev lažniv urad z vso zanesljivostjo dokazati, da je dosedanjí ministrski predsednik sicer res odstopil pred dvema dneva in da Nemcem ni uspelo najti naslednika zanj.

V teh in sličnih hujških in potvorenih poročilih reagira večinoma židovski sovražnik na potek dogodka na Madžarskem, vendar pri tem niti v najmanjši meri ne škoduje ukrepom, ki hočejo dovesti do skupne borbe proti boljševizmu.

Zagreb, V interesu ojačenega zavarovanja jugovzhodne Evrope podvzeti vojaški ukrepi v Madžarski in temeljita preosnova madžarske vlade so naleteli v političnih krogih hrvatske prestolnice na veliko pozornost. V teh ukrepih vidi-

jo prav tako naraven kot razveseljevi razvoj, ki pomaga ojačevati obrambne sile evropske trdnjave.

Budimpešta, 23. marca. Vladna preosnova v Madžarski, ki je nov dokaz, da se Madžarska zaveda posebne naloge, ki ji pripada v okviru skupnega vojskovanja zavezniških sil, je prišla ravno ob 25 letnici oklica sovjetske republike v Budimpešti, ki je tako nazorno in nepozabno poučila madžarski narod, kaj se zgodi, če pridejo na površje sile židovsko-boljševiškega ozemlja.

Nekateri budimpeštanski listi se spominjajo strahovlade Bele Khuna pred 25 leti. Tako piše list »Uj Magyarasag«, da se danes, ko z nekaterih strani toliko govore o humanizmu, pravi spomniti se na krave zgodnjega v marcu leta 1919. Ti tragični dogodki se verjetno ne bi bili pripetili, če pred izbruhom revolucije ne bi bili mogli počenjati svojega zločestva tisti, katerih edina naloga je bila, da so zavajali narodno javnost, jo uspavali in končno izvedli svoje delo s sramotno popolnostjo.

Angleška fregata »Gould« potopljena

Stockholm, 24. marca. Britanska admiraliteta objavlja, da se je izgubila fregata »Gould«.

Spor med Kardeljem in Kidričem – ozadje razpustitve VOS-a

Komunisti so izdali odlok, ki ukinja dosedanje oblike slovenske Čeke in jo podreja neposredno centralnemu odboru KPS

Rdeči prvaki so zaradi vedno bolj nepopustljivega narodovega odpora in nastopa oboroženih skupin proti terencem in VOS-ovcem (varnostna obveščevalna služba – slovenska GPU) med ljudstvom samim izdali poseben odlok, s katerim ukinjajo VOS, židovska drhal, ki je strahovala deželo z najgroznejšimi zločini, je tako osvojevala, da jo vsi izgovarjajo s kletvijo in s studom.

Divizijska okrožnica pravi o tem dobesedno takole: »Vsem je treba naglasiti odlok o ukinitvi VOS-a kot nov demokracijski korak narodne oblasti in odlok o vpostavitvi verske komisije kot zakonsko jamstvo za svobodo vesti, veroizpovedi in bogoslužja«.

Vse je samo pesek v oči komunistom samim. Vedno enake metode! Ko so v Moskvi razpustili internacionalo, so ko-

munisti sami priznali, da je bila ta odveč, ker je KP že dovolj močna in samostojna. Sedaj so ukinili VOS, potrebne organe pa podredili vodstvu KPS same. Tako namreč piše v odluku o ukinitvi VOS-a.

Vse to, kar se dogaja med komunističnimi tolpami in v zvezi z njimi, nam odkriva tudi zakulisje rdečih spletk ter medsebojnih sporov, ki so tem bolj vidni, čim v težjem položaju se rdeče tolpe nahajajo. Nič tajnega ni danes več na deželi, da med rdečimi prvaki ni pravega razmerja, zlasti med Kardeljem in Kidričem. Kardelj ni vseh Kidričevih spopadov med partijci. Kidrič je stopil vse preveč v ospredje pred Kardelja, ki si kot podpredsednik Nacionalnega komiteta (NKD) še vedno lasti prvenstvo, četudi ni med moštvom in ljudstvom toliko poznan kot njegov tekmelec. Zato je med Kar-

deljem in Kidričem postala zadnje čase še večja rezerviranost in ljubosumnje. Kardelj, ki je pri vrhovih KPJ in že od davna od Moskve določen prvak, zato ambicioznega Kidriča povsod, kjer le more, onemogoča ali vsaj otežkoča njegov položaj.

Tudi ukinitve VOS-a, ki ji je načeloval Kidričeva žena, ima tu svoj izvor. Kardelj je izrazil ljudsko nerazpoloženje proti VOS-u in jo razpustil zato, da jo je podredil sebi. VOS, dejansko obveščevalna in varnostna straža, je bila popolnoma v Kidričevih rokah, v rokah Kidričeve žene. Sedaj pravi okrožnica 18. divizije, da se organi VOS-a, kolikor so še potrebni, podreje vrhovni inštanca KPS.

Ta dejstva pričajo, da je med rdečimi prvaki kakor tudi med njihovo »vojsko« že pravi razkroj.

Deset let »mamutske« skakalnice v Planici

Ljubljana, 23. marca.

Prvi, ki je opozoril svetovno javnost na telesno kulturo Slovencev, je bil Leon Stukelj, ki je dosegel na olimpijskih igrah v Parizu l. 1924. absolutno svetovno prvenstvo v telovadbi. Do podobnega mednarodnega slovesa se je povzpela na drugi strani Ivan Kermavner s svojimi pomnimi zmagami na mednarodnih tekmah katoliških telovadnih zvez, da omenimo samo njegova prvenstva v Strassburgu, Kölnu in Pragi. Medtem ko so bili naši telovadci že v prvem desetletju po svetovni vojni med najboljšimi na svetu, so se uveljavili naši najboljši športniki šele nekaj let pozneje. Športni javnosti so še vedno v dobrem spominu uspehi plavalcev Cererija, Žilka in drugih, smučarja Smoleja, pa tudi nekaterih lahkotletov, ki so se z uspehom udeleževali vseh evropskih mednarodnih tekem.

Danes, 24. marca, je minulo deset let od velikega športnega praznika, ko so odprli smučarsko skakalnico v Planici. Do takrat so se sukale vrhunske znamenite skakanja na smučeh samo do 80 m. V delih znamenitega alpinista Luisa Trenkerja beremo o svetovnih rekordih v skakanju na smučeh: v svoji preglednici omenja Sigmunda Ruuda, ki je skočil leta 1931. v Davosu 81 m, dodaja pa, da je bil dosegel Lyburne iz Kanade celo 82 m. To so bile meje človeške zmogljivosti vse do časa, ko so zgradili skakalnico v Planici.

Zanimanje za otvoritev nove velike skakalnice v Planici je bilo izredno veliko. Ko so pred desetimi leti pisali o poizkusnih skokih 80 m, se je tudi največji optimizem zdelo, da gre bolj za reklamo kot za res. Nič čudnega, da je bilo treba organizirati kar celo vrsto posebnih vlakov, ki so popeljali navdušene smučarje v Planico, da prisostvujejo prireditvi, na kateri so nastopili poleg slovenskih skakalcev tudi Norvežani in drugi tekmovalci mednarodnega imena. Pod skakalnico se je zbralo več tisoč smučarjev, najbolj navdušeni pa so se povzpeli kar na drevesa, da so mogli od blizu opazovati polete v brezno planiške skakalnice.

Uspehi, ki so jih pred desetimi leti dosegli v Planici, so bili zares neverjetni. Posebno pozornost je vzbujal Norvežan Birger Ruud, ki je potegnil do takrat veljavni svetovni rekord kar za 10 m. Ko je postavil s skokom 92 m nov svetovni rekord, se je polastilo množice gledalcev nepopisno navdušenje. Velik napredek so pokazali tudi slovenski smučarji, med katerimi sta se najbolj obnesla Palme (62 m) in Novšak (66 m). To je bila prireditve, s katero se je uvrstila Planica med najredkeje svetovne športne znamenitosti. V svetu kar niso mogli verjeti, da je bilo mogoče postaviti neke v neznan Planici skakalnico, na kateri naj bi skočil Birger Ruud 92 m. Ko so prispela prva časnikarska poročila v svet, so iz

Svetovalci za dom in vrt:

Humek: Praktični sadjar. Vez. 40 lir. — Križ: Gospodarska dela kon. Br. 12 lir. — Gospodarska reja kuncov. II. ind. Br. 12 lir. — Majdič: Nastreli za hišo in dom. Br. 20 lir. — Remec: Varen kuharica. Vez. 20 lir. LJUDSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI, Pred škofijo št. 5. Miklošičeva cesta št. 5.

Izraelove mreže nad svetom

31

Zgodovina nam priča, da so dobro umevali svoje učitelje. Neki ruski plemič je v Mihajlovi palači v Petrovem gradu razkazoval grofu Herbertu Münsterkemu kraje, kjer so bili umorjeni ruski carji. Ko mu je pokazal mesto, kjer je bil zadavljen Pavel I., je grof začuden vzdihnil. Ruski dostojanstvenik mu pa reče: »No, kaj pa hočete, gospod grof? Taka je naša konstitucija: samostilstvo, ublaženo z zavratnimi umori.«

Omenili smo že, da so Judje priznali, da so oni pripravili francosko revolucijo; menda so jo začeli pripravljati že leta 1740., če ne prej. Prav verjetno je, da so dajali tudi na francoskem dvoru nauke in strupe; razvratnost in razkošje se je razpaslo do take mere, da je moralo priti do revolucije, posebno še, če so na drugi strani pomagali z ustvarjanjem gospodarske krize in lakote. Okoli 40% vsega državnega proračuna je šlo za vzdrževanje dvora. Morali so uspeti!

Ford omenja v svojem delu »Mednarodni žide« o vzgoji mladine: »Že leta in leta razglabljajo razni učenjaki od kod tak nemir med mladino, od kod toliko novih idej in razgibanosti. Iskati je treba vzrok v — sejanju novih idej s strani židov, v sejanju idej, ki raz-

krajajo, od ateizma, anarhizma, nihilizma, socializma do materializma, vse z namenom, da se razkroji sedanja družba. Jud zahteva najprej, da naj bo šola čisto posvetna, laična, in to že osnovna šola. Če so tako tla pripravljena, gremo na srednji šoli in na univerzi korak naprej. Tam se začneja zasmehovati vse, kar je krščanskega. Nastalo praznino zamašijo z židovskimi razkrajajočimi idejami. Vse to pa se imenuje liberalizem, svoboda, ki jo židje tako priporočajo in širijo. Spremenili so osnovna načela o pojmi delu in vere v družabnem in državnem življenju. Vse se razkrajja samo v korist židovstva.«

Da prikažemo sličnost med židovsko hinavščino in postopanjem vodilnih krogov OF, bomo navedli nekaj odlomkov iz že omenjene knjige J. Douilleta, »Moskau ohne Maske« (Moskva brez maske), kako opisuje pouk v ruskih šolah v letih po revoluciji.

Prej so dobivali otroci v šolah isti znanstveni pouk, kot sicer otroci po celem svetu, danes ni več znanost na prvem mestu. Komunistom se zdi, da je bolj važno, vtepati otrokom v glavo politično ideologijo komunizma. Vse šole v SSSR so predvsem naprave za

prekoračili rekord, ki ga je bil postavil pred desetimi leti Birger Ruud, pač pa so se nekateri povzpeli že na 100 m (Pinžgar). Seveda so med tem tudi drugi neverjetno naglo napredovali. Najbolji uspehi, ki so ga doslej zabeležili v smučarskem skakanju, je dosegel v Planici Nemec Gering, ki je skočil na zadnji prireditvi pred vojno 118 m.

Tako je bilo delo organizatorjev Planice, med katerimi je bil najpoztvovalnejši Josko Gorec, in delo graditelja inž. Bloudka kronano z uspehom, ki se ga danes, ko je minula prva desetletnica Planice spominjamo.

Gospodarstvo

Nemška živinoreja v vojni

Iz razprave prof. E. Woermana o vojnem podvigu nemškega kmetijstva posnemamo v nemški živinoreji naslednje podatke:

Zmanjšanje števila živine je bilo v sedanji vojni nujno, zlasti se je zmanjšalo število prašičev, dočim se je nasprotno govedoreja zelo dobro držala. Leta 1939 je znašalo število govejv živine 23,8 milij. glav, 1943 pa 22,9, število ovac 5,2, 1943 6,9, prašičev pa 29, sedaj 15,4 milij. repov. Pri govedoreji je bilo važno vzdržati predvsem visoko število mlečnih krav zaradi pridelave z mase, ker je dejansko govedoreja predvsem važna zaradi mleka, ni pa toliko važna zaradi mesa. Od znižanja števila prašičev je bilo največ koristi za potrošnje, ker se je lahko potrošnja mesta vzdrževala v veliki meri zaradi prašičjega mesa. Vendar pa je treba še računati, da bo imelo tudi stanje preskrbe s krmili svojo vlogo pri nadaljnjem razvoju živinoreje in so v tem oziru značilni rezultati statistike, ki kažejo, da je relativna površina zemlje, ki služi proizvodnji krmil, celo v vojnih letih narasla od 13,7 na 14,9% vse kmetijske zemlje.

Proizvodnja mleka je narasla od 17,2 na 18,9 milijarde kg, proizvodnja masla pa celo od 594.000 na 695.000 ton. Izboljšanje pa je nastopilo v preskrbi za masčobami tudi zaradi povečanja proizvodnje masčob iz rastlinskih snovi od 40.000 na 280.000 ton. To so vsakakor veliki uspehi nemške kmetijske proizvodnje in politike v vojnih letih.

Izmenjave izkušenj v Nemčiji

Nedavno so v Nemčiji za nemško reparaturno gospodarstvo uvedli zbirko nasvetov za izboljšanje, sedaj pa je vodja nemške obrti pozval vse nemške obrtnike, naj sodelujejo pri izmenjavi izkušenj. Vodja nemškega obrtniškega združenja, da je nemški obrtnik že prešel preko stanja, ko je smatral konkurenco za nevarno in se sedaj veselil, če lahko sporoči svoje skušnje drugim. Ti pa lahko store zopet s temi izkustvi mnogo dobrega za Nemčijo. Sedaj se bo izmenjava vršila tako, da se bodo vsa tehnična in komercialna izboljšanja, dosežena v obrti, sporočila obratom, ki pridejo za to v poštev. Kdor more kakšno izboljšanje predlagati, pa naj bo to vodja obrta ali delavec, naj to sporoči svojemu obrtniški zastopstvu, to pa sporoči novost naprej. Obrtnik naj spo-

roči svoje zamisli in izvedbe na kratko, po možnosti tudi s skico. Predvsem so potrebni predlogi za izboljšanje tehničnega značaja, pa tudi komercialnega značaja so koristni. Tako n. pr. se lahko izboljšanja nanašajo na prihranke delovne sile, zlasti strokovne, nadomestitev strokovnih delavcev s pomožnimi delavci, nadalje prilagajevanje žena, ki bi delale samo pol dneva ali pa samo eno uro, oddaja del v domače delo, smotrna poraba surovin, zlasti prihranek onih materialij, ki so bolj redke, prihranek pri električnem toku ali sploh pri pogonski sili. Tu se da doseči prihranek z vstavitvijo potrebnih predmetov pri strojih in orodju, iznajdenimi stroji in aparati, preureditev delovnega kraja, poraba prometnih sredstev itd.

Španska proizvodnja aluminija. Industrijsko ministrstvo je izjavilo, da spada španska tvornica aluminija, ki je v Barceloni, »La Aluminac« pod podjetja, ki stoji pod nadzorstvom vlade. Ta tvornica dela z obratnim kapitalom 10 milijonov peset. Vlada namerava proizvodnjo aluminija še povečati. Tvornica pridobiva aluminij skoraj izključno iz španskega bauksita. Predvidoma bo zvišan kapital tvornice na 15 milijonov peset.

Športna obvestila

SK Moste. Vse igralce I. moštva pozivam, da pridejo v nedeljo 26. t. m. do 15 zanesljivo na igrišče SK Ljubljane, kjer bomo odigrali z moštvom Ljubljane prijateljsko nogometno tekmo. — Načelnik.

Obvezen članski sestanek. Danes na praznik ob pol 19. bo važen in obvezen klubski sestanek v gostilni Lovšin v Gradišču. Prosim vse igralce in odbornike, da se sestanka zagotovo udeležijo. Prosim vse in točno! — Načelnik.

Ljubljana : Moste

V nedeljo 26. t. m. bomo imeli v Ljubljani, po dolgem času, spet nogometno tekmo, v kateri se bosta pomerili enajsterici navedenih klubov. Obe moštvi nista od zadnjega njunega srečanja v zimskem času držali križem nog, ampak sta pridno trenirali. Eni v telovadnici, drugi pa kar na igrišču. Ker bodo ljubljanski nogometni športniki v bližnji bodočnosti, čež nekaj tednov, praznovali dve pomembni obletnici, 20. letnico ustanovitve SK Mladice in pa 25. letnico ustanovitve ZSK Hermesa, se seveda za napovedane

Iz Gorice

Ajdovščina pri Vipavi. Ko je pred mesecem dni obiskala skupina domobrancev naš trg, so se jih zbal mnog, ki so bili zaslepljeni od propagande komunistične OF. Zaslužili so, da bodo morali prej ali slej položiti račun o svojem delovanju, da ne bodo užili kazni, če so z denarjem žuljavih trpinov brusiili meč, pod katerim krvavimo. Dobro vemo, kdo je pomagal mobilizirati in spravljati v gozdove cvet naše mladine, kjer so mnogi pustili svoje mlado življenje. Tudi ne bomo pozabili, kdo je organiziral po naših vaseh ropanje denarja, obleke, živine in drugega. Plačilo mora priti! Zdi se, da ni več daleč dan, ko bodo ponižani povišani, saj se tudi v Ajdovščini vedno pogostejše slišijo glasovi, da kdor je Slovenec, mora stopiti v vrste domobrancev, da bo branil družino, dom in zemljo.

Nesreče. Avto je povozil 64 letno Josipino Bregavšek iz Zgornje Tribuše, ki si je pri tem razbila lobanjo. Umrila je kmalu potem, ko so jo pripeljali v gorško bolnico. — S koleša je padla 84 letna Klementina Kumar, ko je šla proti Števerjanu. Na ozkem mostiču ji je sprednje kolo odpovedalo in prekučnila se je kakšne štiri metre globoko v spodaj tekoči potok ter se precej poškodovala na nogah. V enem mesecu bo pa spet dobra. — 43 letni Mihael Lesjak z Grahovega je pri delu zadet z lopato ob granato, skrito v zemlji. Razpočila se je ter je nesrečnika težko ranila na rokah in nogah. Njegovo stanje ni brez nevarnosti. — 9 letni Engo Vido, ki stanuje v Gorici v ulici Brolo, je pa našel v domačem vrtu ročno granato, ki se je razletela ter ga ubila.

Pogreb žrtve sobotnega letalskega napada je bil, kot poročajo krajevni listi, v torek ob osmih zjutraj. Pogrebne obrede je opravil gorški nadškof megr. Margotti.

Iz »Službenega lista«

»Službeni list« z dne 22. marca 1944 prinaša med drugimi Vrhovnega komisarja med drugim izvršilne določbe k naredbi Vrhovnega komisarja na operacijskem ozemlju »Jadransko Primorje« o izvrševanju sodstva z dne 19. oktobra 1943, dalje izvršilne določbe k naredbi Vrhovnega komisarja na istem ozemlju z dne 19. oktobra 1943 o spremembah disciplinskih predpisov za sodnike, državne tožilce, advokate in javne notarje ljubljanske pokrajine, in končno izvršilne določbe k naredbi Vrhovnega komisarja z dne 19. oktobra 1943 glede izvrševanja disciplinskega sodstva nad nesodničnim pravosodnim osebjem v ljubljanski pokrajini.

Zaplemba premoženja komunistov

Z odlokom šefa Pokrajinske uprave je bilo zaplenjeno premoženje sledečim komunistom: dr. Vasič Ivanu, odvjetniku, stanujočemu v Novem mestu, Vrhovčeva ul. 1; njegovemu sinu Vasiču Jovanu, dipl. filozofu in njegovi hčerki Vasič Marjeti, dijakinji, stanujoči istotam.

nogometne turnirje vestno pripravljajo, tako da bodo pokazali v bodočih igrah kolikor mogoče dober nogomet. — Ljubljanci so spet zbrali svoje fante v močno enajsterico, ki bo Mostam vsaj enakovredna. Moste pa imajo na razpolago tudi močno moštvo, tako da se obeta za nedeljsko prijateljsko tekmo napeta borba.

Prijatelje nogometa vabimo, da se tekme udeležijo v velikem številu, saj bodo gotovo deležni 90 minut napetega letanja za žogo. Ker je sila težko reči kdo bo zmagal, je še najbolje, če pridejo prijatelji okroglega usnja kar sami na zeleni travnik SK Ljubljane ter sami zasledujejo kako se bo srečanje končalo. Začetek tekme ob 15.30 — igrišče Ljubljane.

Torej prijatelji nogometa — v nedeljo vsi na igrišče Ljubljane!

Lahka atletika

Danes prinašamo drugi del nove zbirke najboljših evropskih rezultatov v lahki atletiki, ki so jih postavile ženske. V tabelici vzbujajo pozornost in občudovanje odlični, da ne rečemo skoraj neverjetni rezultati v tekih na kratke proge in v skokih. Za primer

Iz Trsta

Nov stalni orkester v Trstu. Na seji Tiskovnega urada vrhovnega komisarja je Deutsche Berater dr. Schrantzhofer povedal časnikarjem, da bo želja mnogih Tržačanov, namreč da bi dobil Trst svoj stalni orkester, zdaj izpolnjena. To novico bodo radostno sprejeli vsi tisti, ki so navdušeni za dobro glasbo. Vzpostavitev stalnega orkestra, ki naj bi igral na simfoničnih koncertih in v Operi je postala za mesto kot je Trst že res nujna potreba. Dozdaj ni Trst imel stalnega glasbenega orkestra, razen filharmoničnega ali nekaterih glasbenih skupin, ki pa so bile bolj diletanstke. Pred leti so že poskušali ustanoviti orkester, pa to ni bilo mogoče zaradi denarnih težav. Mnogi glasbeniki so bili tako prisiljeni igrati kjer koli, pa tudi v kavarnah in tako se je izgubljal smisel za glasbeno skupnost. Zdi pa bo pe-reče vprašanje glasbenega orkestra za vselej odstranjeno in to po zaslugi dobrohotnega zanimanja vrhovnega komisarja za Jadransko primorje dr. Rainerja. Prvi simfonični koncert bo prihodnje nedeljo. Ne bodo pa glasbene prireditve le v samem Trstu, ampak bodo omogočena gostovanja v pokrajini in v bližnjih večjih mestih Jadranskega primorja. Orkestru bodo dirigirali izmenoma trije italijanski in trije nemški dirigenti. Nameravajo tudi povabiti nekatere najbolj slavne nemške dirigente, tako Böhma, Kraussa, Knappertsbuscha in druge.

Harmonike

»SCANDALI«

Edini zastopnik s skladiščem je

Vittorio Rossoni

Trieste — Via Imbriani 8.

postavimo samo skok v višino 171 cm — višina, ki so jo na naših lahko-atletskih nastopih dosegali redki skakalci. Tabela dobro osvetljuje zmogljivost ženskega organizma, obenem pa se nam ob prebiranju zbudi vtis, da teh rezultatov niso postavile ženske, marveč neki več ali manj degenerirani, moškemu podobni tipi, ki so daleč od prave ženskosti in vsa njihova pojava kar protestira proti uvajanju deklet v borbene igre, ki so svojstveno moške.

100 m 11,6 sek. Walasiewicz; 200 m 23,6 sek. Walasiewicz; 400 m 46,4 sek. Nemčija; 800 m 2,16 min. 11,5 sek. Testoni (Italija); skok v daljavo 6,12 m Schulz (Nemčija); skok v višino 1,71 m Blankars (Nizozemska); krogla 14,38 m Mauermayer (Nemčija); disk 48,31 m Mauermayer (Nemčija); kopje 47,24 m Steinbauer (Nemčija); petboj 418 točk Mauermayer (Nemčija).

V namiznem tenisu se bodo vršila ta mesec tekmovanja za nemško drž. prvenstvo v Breslavi. Svojo udeležbo na teh tekmah je prijavilo tudi korosko moštvo, v katerem bodo nastopila Jeseničana Strumbel in Knific.

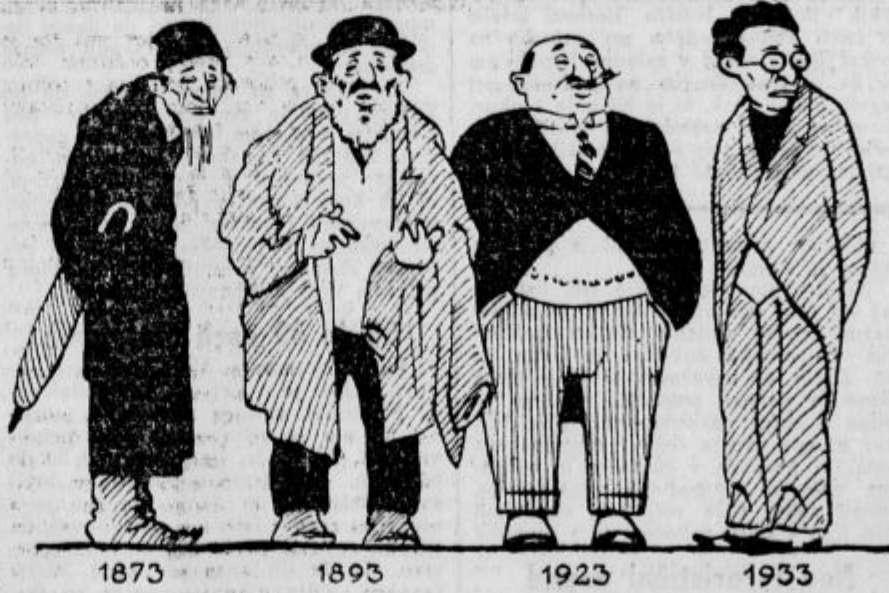
ZSK Hermes — nogometni odsek. Pozivam vse igralce prvega in rezervnega moštva, da se zanesljivo udeležijo nedeljske trening tekme proti SK Zabjaku. Vsi v garderobi ob pol 10. — Načelnik.

Hermesov turnir v namiznem tenisu. Za Hermesov turnir v namiznem tenisu vlada veliko zanimanje med najboljšimi ljubljanskimi igralci. Dolej so prijavljeni že vsi stari kanoni, kakor Bradeško, Bogataj, Blažič, Božič, brata Strojnika itd. Borbe bodo ostre in izenačene. Pričakovati je, da bo posebno borba za vstop v finale prvenstva gospodov posebno ostra. — Dame bodo tudi nastopile v precejšnjem številu. Pozivamo vse gospodične, ki so lani igrale v kopalščih, da se tekmovanja udeležijo. Pričetek tekmovanja dam v nedeljo ob pol 10. — Občinstvo bo gotovo obiskalo prireditve v velikem številu. To bo leto prva športna prireditve v sezoni, ki ji bodo sledile druge športne manifestacije. Vstopnina 3 lire, za dijake 2 lire. Pričetek moštvenega tekmovanja v soboto je ob pol 15.

delili v šoli II. reda (prejšnja realka) učenecem od 14 do 17 let vprašalne pole o seksualnem vprašanju. Pisec se spominja sledečih vprašanj: Kdaj ste prvič občevali... s kom... kaj ste pri tem občutili... kake posledice so bile, itd. Tako dekom v omenjeni starosti. V istem mestu so dobili učenci na nekdanji Stepanovi gimnaziji kot učbenik Borisa Pilniakova delo »Nago teloc«. Knjiga je pornografsko delo, ki tako umazano in razvratno prikazuje spolni akt, da mora pri tem postati slabo odraslemu možu. — To knjigo so morali učenci in deklice čitati ter komentirati skupno, otroci v nežni starosti 10 do 15 let...

Temu satanskemu delovanju boljše-vikov se je pridružila še posledica neurejenih razmer, lakota. Na tisoče in milijone ljudi je ostalo brez hrane. Ljudje so se izseljevali ter begali proti jugu, da si tam najdejo hrane, mnogo jih je pomrlo po potu; cela krčdelo otrok so se podila po Rusiji. Postajali so navadno zločinci, denuncianti, zvodniki, tatovi, material, kot si ga želi judovstvo.

Da morajo tudi učitelji, ki poučujejo svoje učence v komunističnih šolah in v brezbožništvu, dodobra obvladati te glavne predmete, je jasno. Toda skušnja iz teh predmetov ni obvezna samo za učitelje na vasi in v mestih in za profesorje, temveč tudi za zdravnike, inženirje, vodilne uradnike itd. Učitelj komunizma in politični spijon bi moral biti celo zdravnik v svoji ordinaciji!

Večni Jud v raznih časovnih dobah

propagando komunizma med naraščajočim rodom. Veda pride šele na drugo mesto, glavni predmet pouka je ABC komunizma (politigramota). Učence, ki obvlada politigramota, lahko napreduje, tudi če ne zna drugih predmetov zadostno. — Če pa je nasprotno, če ne zna politigramote, ne more iti v naslednji razred, pa če se tako

zna ostale običajne predmete. Še izključijo ga lahko iz šole. Sledijo primeri iz raznih šol ter univerze v Rostovu. Pri izpitu je padel medicinec, ker ni vedel, kakšne lase je imel Lenin in kakšno brado Marks.

V šolah so zasmehovali vse, kar je božjega, namesto tega so se bavili z drugimi vprašanji: V Rostovu so raz-

Slovenski vitezi

V razmeroma kratkem času si je slovensko domobranstvo priborilo sloves slovenskega viteštva. Ze zunanji nastop naših fantov, ko strumno, disciplinirano in z izrazom vojaške odločnosti korakajo po naših ulicah, vliva prebivalstvu zaupanje in ponos. Postalo je zunanji izraz naše narodne edinosti in počelo, okrog katerega se zedinjujejo prej razcepljeni elementi. Če smo si danes Slovenci v ogromni večini edini v borbi proti temu zlu — komunizmu — je to v prvi vrsti zasluha slovenskega domobranstva, ki je že s svojim zunanjim nastopom ustvarilo razpoloženje za strnjnost naroda in to strnjnost v veliki meri tudi učinkovito izvedlo. Zato upravičeno gledamo s ponosom na lepe uniforme naših borcev, ki so se kot pravi vitezi odzvali klicu domovine ter šli v boj za zatiranje ljudstvo, za brezbrambne žene in starčke, za slovensko domačijo, za slovenskega človeka.

Toda še bolj nam je postalo domobranstvo prava viteška ustanova zaradi svoje notranje vsebine. Kakor so nekdanji vitezi ščitili ljudstvo pred krutimi navali turskih krdel, sledeč svojim zaoblubam, ki so jim narekemale, da se bore povsod za pravico zatiranih in brezbrambnih, tako tudi danes sloni prizadevanje naših domobrancev na viteškem programu: na borbi proti komunističnim zločincem in krvnikom lastnega ljudstva. Velika in nepremostljiva razlika vlada med miselnostjo domobranstva ter med miselnostjo komunističnih tolp. Tu je v ospredju boj za pravico zatiranih, boj za narodno tradicijo in narodni obstoj, boj za narodne in verske svetinje, tam krvava revolucija, trebljenje naših najboljših ljudi, požiganje kmečkih domov ter kulturnih in verskih ustanov, udinjanje kom., skratka, smrtni boj proti slovenski narodni in kulturni tradiciji. Ali niso torej pravi vitezi tisti, ki so se dvignili iz svoje notranje prepričanosti v boj proti temu sovražniku in pri tem visoko dvignili prapor slovenske narodne tradicije?

Vedno znova in znova je treba poudarjati, da domobranstvo ni le zgolj nekaj zunanje, o čemer skuša prepričevati ljudi komunistična propaganda. Domobranstvo je le viden izraz slovenske narodne duše, ki je našla v njem odgovarjajočo obliko svojega človečanskega in narodnega prizadevanja. Ves zgodovinski razvoj našega naroda vodi kot v svoj logični zaključek v ustanovo slovenskega domobranstva. Nič čudnega torej, če se ga je že spočetka velika večina Slovencev oklenila s silno ljubeznijo in naravnost s ponosom. Danes je uniforma domobranca tako v Ljubljani kakor na deželi simbol, ob katerem se raduje srce Slovencev. V domobranstvu vidimo resnično viteško ustanovo, ki je poklicana na branik narodnih verskih in človečanskih svetinj.

Ali za narod — proti komunizmu, ali s komunizmom — proti narodu; to je danes vprašanje. Kdor je za narod, bo podpisal narodno spomenico proti komunističnim zločinstvom!

Črni dnevi za komunistične tolpe

Težki porazi komunistov pri Hotedrščici, Godoviču in Črnem vrhu — Komunistična fronta v zaledju se je zaradi neprestanih neuspehov sumljivo zamajala

18. marca zgodaj zjutraj so začeli komunisti napadati Hotedrščico in jo zapirati z minami. Naokrog so se zbrale številne tolpe in za vsako ceno hoteli doseči uspeh. Večkrat so se vrgle v naskok, a vedno brez uspeha. Borba je trajala ves dan in vso naslednjo noč. Proti jutru so se komunisti morali umakniti z velikimi izgubami. Naslednjega dne, to je v nedeljo, je vladal mir. Po noči pa so komunisti spet pričeli z napadom, ki prav tako ni imel nikakega uspeha. Boj je trajal do 5. zjutraj. V tem pa so se okrog komunističnih tolp zgrnili domobranci iz drugih postojank ter zlasti s topovskim ognjem redčili vrste banditov. V nedeljo popoldne so bili boji porazno zaključeni za komuniste, ki so se morali umakniti proti Črnemu vrhu.

Na domobranci strani smrtnih žrtev sploh ni bilo, temveč le neznatno število ranjenih. Komunisti pa so imeli sledeče izgube: na mestu samem je bilo pokopanih 21 komunistov, več mrtvih pa so komunisti odpeljali s seboj. Sedem voz težje ranjenih so odpeljali čez Ravnik in Novi svet. Na enem vozu je bilo naštetih 21 smrtno ranjenih komunistov. S tem bi znašalo število teh okrog 160.

Istočasno so komunisti napadali maloštevilno posadko v Godoviču. Tu pa jih je 20. t. m. presenetila večja sila, ki jih je nato obkolila na Črnem vrhu. — Poleg številnih padlih je bilo zajetih na Črnem vrhu 25 komunistov, v Godoviču pa 11.

Zaradi teh velikih porazov se opaža v zaledju velika poparjenost med komunističnimi simpatizerji. Zlasti jim ne gre v račun neuspeh pri Hotedrščici. Pričakovali so namreč, da bosta postojanki Hotedrščica in Rove v nekaj urah zavzeti. Toda očitno niso računali z visoko borbeno stopnjo domobrancev in z naglimi ter učinkovitimi posegi nemške oborožene sile. Ko pa so poleg tega še brali o velikih porazih komunistov pri Novem mestu, se jih je polastila silna malodušnost. Danes se je zaradi tega

Der »weisse Teufel« bei der Umschau der Umgebung — Za tolovaje je to »bel hudič«. — Desetar pregleduje okolico.

Die Landeswehrpatrole als »weisse Teufel« — Čim stopi domobranska kolona is gorsta, se prele vi »bele hudiče«.

na Notranjskem komunistična fronta v zaledju zamajala. Marčni dnevi so prinesli komunistom težke ure obupa in negotovosti. Računa se, da so imeli v teh dneh komunisti v borbah okrog Hotedrščice, Podpeti, Godoviča, Črnega vrha in Police okrog 500 padlih, 150 ranjenih in 32 ujetih. Sem pa ne štejemo uničenja celotnega komunističnega bataljona pri Gorjancih.

Spet komunistične izgube pri Novem mestu

Novo mesto, 22. marca.

V nastopih proti komunistom v okolici Novega mesta je zadnje dni spet padlo večje število tolovajev. Nič čudnega torej, če so v notranosti komunistične organizacije izbruhnili še odkriti upori. Zadnje dni je spet prišlo do medseboj-

nega obračunavanja med dvema skupinama komunističnih tolp pri Trebnjem. Posledice teh sporov so vedno večja nezadovoljnost in notranji razkroj.

Ženske proti komunistom

Odpor med podeželskim prebivalstvom proti komunistom je vsak dan večji. Ker moških po večini ni več doma, silijo komunistične tolpe na prisilno delo sedaj ženske. Tako se je nedavno v okolici llove gore nahajala komunistična tolpa, ki ji je bilo ukazano razkopavanje proge. Komunisti so se vsak dan razkopali po vaseh in kradli hrano, zvečer pa so zbirali ženske in jih tirali razkopavati progo. Ženske so se pa na svojski način uprle. Orodje — krampe in lopate — so že prej zakopale in šle razdirati progo z motikami. Neko noč je 15 žensk odkopalo samo dva praga.

Komunističnim terencem bijejo zadnje ure

Vrhnika, v marec

Zima se letos kar noče posloviti in snega imamo po hribih vedno dovolj. V nekem oziru je to ugodno, v nekem oziru neugodno. Za komuniste gotovo ni najbolj letni čas zima. Takrat se je najtežje skriti. Tudi domači terenci nimajo tako ugodnega položaja, kajti vsak hip jim preti razkrinkanje.

Ko namreč nastopijo domobranci, tedaj si pogledajo z domačini iz oči v oči: terenci si ne upajo dobavljati hrane, tolovaji pa si ne upajo v vas. Po noči hlajstajo po osamljenih bajtah po jedi, kajti brez dovoljenja brezobzirne komande zapustiti svojega mesta ne smejo. Začne se napeta borba iznajdljivosti in bistrovidnosti: lov na kurirje. Domobranci postojanke pomenijo smrt tolovajskim zvezam in s tem njihovi udarnosti. Domobranci so divji na kurirje. Samo pomislite, morda nesejo povelje za požig njihovega doma, ali umora njih staršev! Po dnevi in po noči, ob snegu in dežju z budnim očesom pazijo domobranci na kurirje. Majhne patrole križirajo po prehodih, grebenih in skrivnih kozjih stezah.

Zlasti sedaj po zimski ima lov na kurirje nekaj romantične primesi in marsikaj prednosti za domobrance. Na smučeh in v belih snežnih plačkah kot duhovi plavajo po zasneženih hribih in poljanah. Nič čudnega, če jih imajo potem tolovaji za bele hudiče: Kadar je torej erča mila, zagledaš v snegu črne točke, ki se težavno pomikajo dalje. Kapa in škornji jih skozi daljnogled izdajo za tolovaje-kurirje. Kot bel kip stoji desetar in opazuje, neviden za okolico. Ko prilezejo črne točke na primerno mesto, postroji desetar soborce v vrsto. Na znamenje z roko zdrže v rahlem plugu navzdol...

»Roke gorle nahruli desetar a pralom na petelinu brzostrelke prepadena tolovaja, ki se na pištole v žepu niti spomnili ne. Po navadi se kar vda. Če pa

poskusita bežati, opravi brzostrelka svoje. Takoj se jima poberejo vse listine in orožje. Nato pa jadno domov.

Do večera dela četni štab. Ob mraku pa že odrine nova, močnejša patrula. Kurirji namreč niso vajeni na žrtve in zato prav radi povedo od kod prihajajo. S tem tudi potrdijo svojo »nedolžnost«.

»Kolo erče ide naokolo«, poje Gundulič. In res se tisti večer vrne v karavlo en vod domobrancev, ena desetina pa čaka na javki.

Tako OF v območju domobrancev kmalu ohromi. Kjer pa domobranci ni, tam je OF še aktivna in gibčna.

Še niso vsi ozdravljeni

Ljubljana, 24. marca.

Večina ljudi je gotovo že spregledala. Lani o božiču je nastala iz strnjene narodne volje, ki se je obrnila proti komunizmu, vsenarodna protikomunistična spomenica. Spomenico so podpisali vodilni slovenski ljudje, najvidnejši predstavniki naroda. Sedaj jo podpisujejo tudi drugi. Poročali smo že, da jo je podpisalo mnogo ljudi tudi v Novem mestu.

Podpisi se pobirajo tudi v Ljubljani. Zbranih jih je že blizu 30.000. Večinoma ljudje z veseljem podpisujejo, saj se zavedajo, kakšna nevarnost je komunizem; tisti ki se ne morejo boriti drugače, pokazuje svoje prepričanje vsaj s tem podpisom. Ob tej spomenici se je pokazalo, kakor že večkrat tudi ob drugih priložnostih, da Ljubljana ni tako gnla, kakor se je včasih mislilo. Res da je nekdanji tvorila močno zaledje komunistom v hribih. Res pa je tudi, da so se v Ljubljani našli prvi začetniki protikomunističnega gibanja.

Vendar Ljubljana še ni popolnoma ozdravljena. Nekateri še na skrivaj simpatizirajo s komunizmom, pa se delajo, kot da jim ves svet nič mar ni. Drugi pa se

Tovarištvo pa tako!

Nedavno tega je na Polici padel v manjšem spopadu neki komunist. Drugi komunisti so takoj prihiteli in mrtvega tovariša popolnoma slekli ter ga pustili nagega obležati. To je pač toliko opevano tovarištvo, ki naj bi po zatrdilih komunistične propagande vladalo med tolpami.

Večna beseda

našemu času

Ali je na svetu slajša beseda, kakor beseda — mati? Na praznik Marijinega Oznanjenja se je spominjamo. Zares, Slovenci smo znali združiti misel na svojo zemeljsko mater z mislijo na Mater, ki nam je bila dana pod križem na Golgoti. Naši fantje umirajo po navadi z mislijo na zemsko in nebeško Mater. Kdo bi rekel, da je to izraz nemoškosti. Resnica je ravno nasprotna: veliki moške so znani v zgodovini po svoji brezmejni ljubezni do matere. Ljubezen do matere je nekaka dediščina izgubljenega raja, ki nam jo je Bog zapustil v tolažbo in uteho v dolini solz. Nikjer ni ta ljubezen tako poplemenitena, kakor prav v krščanstvu, kjer se ljubezen do umrljive, zemske matere druži z ljubeznijo do nebeške Matere in najde v njej svojo izpolnitev. Tudi takrat, kadar se uničljivo telo zemske matere vrne k svoji prvini — zemlji, ostane sinovska ves enako živa, ker jo je nadomestil najčistejši lik rajске Matere.

oprezno ogledujejo, kam se nagiblje tehtnica, da bi o pravem času prišli na pravo stran.

Ob spomenici nekateri izjavljajo, da niso za nobeno stran. Neka gospa je izjavila, da se briga samo za svoje piskre, domobranci in komunisti pa ji niso nič mar. Eni se boje, kaj bi bilo, ko bi prišli sem komunisti, drugi se morajo še posvetovati z znanci.

Vse to kaže, da nekateri maloštevilni, še niso spregledali, tudi zdaj ob dvanajstih uri, ki je že skrajni čas za to. Omenjena gospa in njej sorodni tipi naj dobro vedo, da bi njih piskri v primeru komunistične nadvlade ne ostali celji.

Vsak zaveden Slovenec bo podpisal vsenarodno protikomunistično spomenico!

Das vorsichtige Schleichen nach der Beute — Potrpežljivo plazenje za plenom.

KULTURNI OBZORNIK

Nove knjige

V zadnjem času je izšlo mnogo novih knjig, tako da jih ne moremo sproti ocenjevati ne prebirati, pa tudi prostor ne dopušča obširnejših ocen. Ker se bliža velikonočni čas, ko človek rad kupuje svojim prijateljem in otrokom knjige za pirihe — in kaj je lepšega, kakor lepa knjiga? — bi rad danes samo opozoril na nekaj domačih knjig, izvirnih prevodov, ki smo jih dobili v omembo, pa jih še nismo ocenili. S tem jih še nismo obdelali, temveč samo omenili; o važnejših izmed njih bomo še poročali, ko bosta dovolila čas in prostor.

Med najpomembnejše knjige zadnjega časa spada pesniška zbirka dr. Alojzija Gradnika »Pesmi o Maji«, v opremi Rika Debenjaka. Tu je Gradnik ustvaril novega posredovalca svoje lirike v vlogi imaginarne Maje, ki potem iz sebe poje o svetu, kakor ga doživlja. O morju, o ljubezni, o religioznih čustvih, o misli, pa tudi o smrti, ter o sodobnih slovenskih doživljajih: o mrtvem bratu, o begunskem azilu, o meču in o hrepenenju po domači hiši. Prav te poslednje so gotovo najlepše v zbirki ter ene najlepših v Gradnikovi liriki sploh.

Druga pesniška zbirka so Antona Erjavca »Mladostni plamen«, ki jih je izdala Mohorjeva družba v uredništvu dr. Česnika in z uvodnimi besedami prof. Modra. To je posmrtna zbirka 23-letnega pesnika, duhovnika, ki je umrl na jetiki

1. 1910 ter je bil najbolj znan pod psevdonimom Tonej Jelenič. Tedaj mu je pisal nekrolog dr. I. Cankar ter omenil, da bi morala iziti njegova literarna ostalina. Dostoj je je hramil Erjavčev prijatelj dr. Česnik ter jo sedaj po 34 letih izdal v spominski obliki pri Mohorjevi družbi, ki je že podobno izdala mladostne cvetke Tursičeve in Cvelbarjeve.

O obeh pesniških zbirkah bomo še poročali.

Med izvirno prozo omenjamo povest športnika Draga Ulaga: »Bele zvezde«, s katero je vpeljal v našo književnost športni roman, imenoma snuščarstvo ter nam v lepem korektnem jeziku ter v veliko ljubeznijo in vero v dobroto v človeku pokazal izrazito dobre ljudi, ki so navezani na zemljo, pa tudi v čisti ljubezni nase. Povest je pisana sicer malo s sentimentom in vzgojnostjo, tako v etičnem kakor v sportnem smislu, s tendenco po najtesnejši zvezi z domačo tradicijo.

Drugi roman Marija Skalana »Rinac«, ki je izšel v »Dobri knjig«, pa je povest docela drugačnega značaja, odkriva nam mesto s svojimi seksualnimi problemi ter je ravno v tem precej spolzko pobarvan. Psihologija je sicer zanimiva, toda umetniško oblikovanje je precej reportažnega značaja.

V mladinskem slovstvu je znani pohorski bajkar Jože Tomazič izdal nadaljnje zbirke svojih legend in pravljic, ki jih izdaja skupno s slikarjem J. Berane-

kom. Zdaj je izšel »Oglarjev sine« ter je prava slikanica s precej obširnim tekstom. Nova pohorska pravljica s sočnim jezikom in novimi domačimi inačicami splošnih pravljicnih motivov.

Tone Gaspari je pri Novi založbi izdal »Povest o gornem ščerkuc«, kar je povest o dobrih belih ženah, gorskih duhovih, srečnem pastirju Bolteju in grajski deklici Roži. V tej pravljicni povesti je skušal povezati narodno in umetno snov v novo enoto. Tu je zbral naše običaje v gorah ter tako predložil starodavnost v novi obliki. Kot učitelj, ki je bival dalj časa na Koroškem, je vpletel mnogo tamkajšnjih običajev in tako podal zanimivo mladinski knjigo.

Med prevodi tega časa pa je gotovo na prvem mestu prevod Mila Budaka »Musinka«, ki je izšel v zbirki Naša knjiga v prevodu pesnika Severina Šalija. »Musinka« je poseben roman, ki pa ima notranjo zvezo z njegovim velikim romanom »Ognjiščec«, tem velikim epom hrvatske Like. Je to ena oseba, ki je nastopala že v »Ognjiščcu«, pa je tu dozorla v posebno obravnavo vsega njenega rodu. Prav zato je ta roman bolj zgostčen in strujen, ker je bolj osredotočen na eno osebo, dasi prav tako stopa pred nami vsa Lika v mnogoterih obrazilih in likih. Roman, ki prav nič ne zaostaja za »Ognjiščcem«, da, ki ga celo prekaša, dasi ni tako optimističen, temveč tragično pesimističen.

V »Naši knjig« je med tem izšel že nov roman iz francoskega življenja, ki ga je pisal znani katoliški župnik in pisatelj Pierre L'Eremit pod naslovom »Velika

prijateljica«. Ta prijateljica je — zemlja, ki predstavlja glavnega junaka v tem romanu vdora industrializacije na kmete. Je to drugačen L'Eremit, kakor ga poznamo iz drugih, v slovenščino že prevedenih povesti.

Važna knjiga, ki je izdana naravnost za naše razmere neverjetno razkošno, pa je svetovno znani Gagerov potopis iz Indijske Amerike »Mejašic«, ki je izšel kot trojna številka »Sveta« v prevodu dr. Glonarja. Ta dolenski graščak, ki je pri nas poznani že po dveh prevodih svojih velikih romanov, je tu šel v Ameriko in prinesel s seboj vso zgodovino rumene rase ter ji napisal svojski nagrobnik. Temu potopisu, ki je prav tako literarno pomembno delo kakor zgodovinsko kulturno, je prevajalec dodal izredno zanimivo paralelo z našim Barogom, pravim indijanskim apostolom kot indijanskim pisateljem. Opremil pa je prevod tudi s celo serijo slik. Tako je ta knjiga med najbolj zanimivimi zadnjega časa.

V »Slovenčev knjižnici« je izšel prevod E. Malotove povesti »Brez domač«, ki je zelo obširna, dvakrat zaželen pa po tem, da je primerna tudi za mladino prav tako kot za odrasle. Tu je opisana žalostna pot otroka, ki ga izrablja lasten stric in ga odtrga iz družine. Na Dickensovski način se nam kaže trnava pot tega dečka, dokler se ne reši obupnega življenja in najde k sestram in materi.

V »Dobri knjig« je izšla v Moletovem prevodu znana utopična knjiga poljskega pisatelja Zulawkega »Na srebrni obliki«. Je to svetovno poznano delo (pre-

vedeno vsaj v sedem jezikov in celo po večkrat!) poljskega dekadentnega pesnika, ki je v Mladí Poljski predstavljal intelektualni tip pesnika, pa je padel leta 1915 kot vojak, ko je komaj začel univerzitetno kariero. To povest je pisal kot znanstvenik in kot poet: njegova domišljija si je zamislila bivanje nekaj ljudi na luni ter njuno medsebojno razmerje. Opis meseca, poti na njem ter boj za edino ženo med moškimi, je vsebina te avautorične poljske povesti, ki je svoj čas pomenila svetovno novost.

Naj danes zaključim še z omembo prevoda drugega pomembnega hrvatskega romana »Z naših njiv«, ki ga je spisala Sida Košutičeva in dobila z njim prvo državno nagrado nove Hrvatske države. Je to pendant Budakovi liški trilogiji ter kaže podobno na široko skalo zasnovano življenje v hrvatskem Zagorju, katerega središče je božjepotna cerkev Marije Bistričke. Tomažič je prevzel celotno trilogijo v enem zvezku ter jo tako približal tudi v besednem zakladu naši obmejni zemlji temu Zagorju, ki tako lič panoskemu življenjskemu slogu. Obširen roman je zanimivo branje ter predstavlja poleg Budakovega »Ognjiščca« eno najbolj reprezentativnih del nove hrvatske književnosti, dasi ni v celoti enako napeta ter pogrtežoma predvsem dramatičnosti. Veekakor pa knjiga, ki je vredna branja.

Še več knjig je izšlo v tem času, o katerih še nismo prinesli posebnega poročila. Danes te najvažnejše samo omenjam. K večini izmed njih se bomo še povrnili s posebnimi referati.

Knjige so dandanes dragocene

Gospodarstveniki uporabljajo izraz tezavriranje za kopičenje, kar pa ni eno in isto. Tezavriranje pomeni namreč kopičenje takega blaga, ki spravljalcu ni nujno potrebno ali vsaj v taki množini ne, kakor ga ti hrčkari spravljajo. Običajno govorimo o tezavriranju denarja in v vojnih časih o tezavriranju živih in oblačilnega blaga. Tem vrstam tezavriranja pa se je sedaj v Ljubljani pridružil še eno, ki smo ga najmanj pričakovali, namreč tezavriranje knjig. Resnica je, da je v Ljubljani sedaj kupkopen skoraj vse, kar je pred to vojno na slovenskem knjižnem trgu izšlo. Knjig pa ne kupujejo samo duševni delavci, dijaki in ljubitelji leposlovja ter znanosti, saj ti po navadi nimajo dovolj denarja, temveč knjige kupujejo predvsem petičniki, taki, ki niso prej nikoli imeli smisla za lepe knjige. Sedaj tem ni toliko za notranjo vsebino

knjige, več jim je skoraj za lepo vezavo. Taki ljudje računajo predvsem s trajno vrednostjo, ki jo knjiga nudi in potem spekulirajo, da bo cena knjigam še narasla ter bodo pri tem profitirali. Prizadeti pa so pri vsej tej kupčiji ljudje, ki imajo s knjigami pošteno namene, ker tako težko pridejo do pravih virov lepote in izobrazbe. Ti hrčkari knjig so dvojne vrste: nekateri se specializirajo predvsem na manjvredno plažo, kakor detektivske romane in slično ter pri tem računajo, da niso možni ponatisti, ter da bo povpraševanje po teh knjigah vedno veliko, drugi, ki pa so splošno kulturni bolj nevarni, pa kupujejo in kopičijo le izključno boljše knjige, take z resnično notranjo vsebino. Kljub vojnemu razmeram še nikoli ni bilo v Ljubljani tako povpraševanje za knjigami kakor sedaj.

Novi grobovi

† Marija Bertonec. V Ratečah pri Škofji Loki je za vedno zatisnila oči mati, gospa Marija Bertonec. Blago rajnico so pokopali pretekli teden v Ratečah pri Škofji Loki. — Naj počiva v miru, vsem njenim dragim naše iskreno sočutje!

Osebnosti

Poroka. V nedeljo sta se vzela g. Viktor Berlot, nadporočnik, in gđ. Štefanija Širme, poštna uradnica. Za priči sta bila g. Dergane Jože, stotnik, in Južina Franc, pol. poročnik. Poročni obred, ki se je vršil v viški cerkvi, je s svojo navzočnostjo počastil g. podpolkovnik Peterlin, načelnik štaba, v spremstvu g. stotnika dr. Černija. Bilo srečno!

Zgodovinski paberki

25. sušica:
L. 1326 je srbski kralj Uroš III. Milutin, potem ko je ponovno skušal porokiti Dubrovnik, sklenil s njim mir v Darju. Poslej ne čitamo več v zgodovinskih virih, da bi se Srbi skušali s silo polastiti te slavne pomorske republike, nasprotno med Dubrovčani in srbskim zaledjem so postajale vezi vedno ožje, večina srbskih vladarjev si je za vsak slučaj preskrbela v obmorskem mestu varno zatočišče. Ko pa je srednjeveška srbska država propadla in so Turki osvojili tudi Bosno, Hercegovino in Črno goro, je na vsem slovanskem jugu ostal svoboden edino še Dubrovnik. Dubrovniška mestna republika s svojim skromnim ozemljem in majhnim številom prebivalstva gotovo ni mogla pričakovati vojaških uspehov proti močnejšim sosedom; zato je bila glavna naloga njenih državnikov, da se izognejo spopadam ter se skušajo prilagoditi razmeram v okolici. Dubrovčani so bili med prvimi, ki so pravilno presodili turško moč, ko se je krajem srednjega veka utrdila na Balkanskem polotoku. Že v sredi 15. stoletja so začeli pošiljati sultanu vsako leto darila, ki so jih Turki pravilno smatrali za letni davek, obenem pa se niso pomislili priznavati vrhovne oblasti ogrsko-hrvaških kraljev (1538—1526). Tudi po usodnem udarcu, ki ga je doživela Ogrska pri Mohaču 1526. leta, se položaj republike ni omajal. Dubrovčani so slej ko prej plačevali Turkom letni davek in jih začeli namesto Ogrrov priznavati za vrhovne gospodarje. Vsem balkanskim narodom so prizadejali Turki težke čase, Dubrovčani pa so imeli imeli od njihovega prodiranja v Evropo celo korist. Od sultana so dobili pravico trgovanja po vseh njegovih deželah, zaradi tega se je z novimi turškimi osvajanji širilo tudi področje dubrovniške trgovine. Edino pod turško zaščito so mogli Dubrovčani vzdržati trgovsko tekmovalstvo z Benečani. Tako je republika sv. Vlahar prav pod Turki dosegla višek. Dubrovčani skoraj niso občutili prenosa trgovine iz Sredozemlja na ocean. V mesto se je stekalo bogastvo, ki je omogočalo razvoj dubrovniške umetnosti. Sredi cvetočega razvoja pa je doživel Dubrovnik silen potres, ki je porušil večji del mesta (1667. leta). Iz razvalin se je sicer kmalu dvignil, a starega sijaja ni več dosegel. S propadanjem sultanove moči je propadal

tudi Dubrovnik. Napoleon mu je podobno kot Benetkam zadal le milostni sunek.

L. 1802 so osamljeni Angleži sklenili z Napoleonom mir v Amiensu, ki pa je bil le kratkotrajen, ker se nobena od prizadetih strank ni marala držati pogojev.

L. 1831 so porazili Avstrijci italijanske upornike pri Riminiju.

26. sušica:
L. 1783 se je rodil v Mostah pri Zirovnici na Gorenjskem Kersnik Janez, narodni buditelj in vzgojitelj. Sin imovitega kmeta, mlinarja in žagarja je odšel v Ljubljano študirat, dočrtil je z odličnim uspehom latinske šole, dva filozofska in en bogoslovski letnik na liceju, pa stopil nato kot učitelj na ljubljansko normalno. Leta 1808. je bil imenovan za rednega profesorja fizike na liceju, kar je ostal do svoje smrti 1850. leta. Kot mlad profesor se je zavzel, ko so bile šole spomladi L. 1809 zaradi vojnih dogodkov zaprte, za Matijo Čopa, ki je ob nemškem pokonu na normalki še nekoliko težje izhajal, in ga poučeval s takim uspehom, da je bil naslednje leto že odličnjak. Tudi Francetu Prešernu je bil »žagarjev« učitelj in prijatelj. Kersnik je užival pri dijakih velik ugled, ljubili so ga kot očeta. — Ko je 1848. leta dohila slovensčina nekoliko veljave v javnosti in v šoli, je bil Kersnik prvi, ki je začel na ljubljanskem liceju predavati za širšo javnost v domačem jeziku. Ni čuda, da so praznovali licejski dijaki »filozofski god« ljubljenskega domorodnega in domoljubnega profesorja o kresu kakor pravi šolski praznik s petjem, bakladi in umetnim ognjem pod Turnom ali na Rožniku in ga proslavljali v latinskih, slovenskih in nemških pesmih. Dasi mu je bila žena italijanskega rodu, je vzgojil svoje otroke za zavedne Slovence. Učenci so mu postavili pri sv. Krištofu lep nagrobnik.

L. 1805 je umrl v Petrogradu Gruber Gabriel, S. J., hidrotehnik, graditelj Gruberjevega kanala v Ljubljani. Rojen l. 1740 na Dunaju je stopil v jezuitski red, končal v Gradcu filozofske in teološke študije in poučeval nato na orientalski akademiji na Dunaju latinščino. Leta 1769. pa je prišel v Ljubljano na stolico za risanje, geometrijo, mehaniko in hidravliko, ki jo je s pomočjo deželnih stanov pri liceju ustanovil kranjska kmetijska družba, tu je poučeval do l. 1784. Glavno njegovo delo iz te dobe je gradnja ljubljanskega kanala, ki nosi njegovo ime, s katerim je projekt osušil barja, segajoča še v 16. stoletje, dobil konkretno obliko. Na poziv dvora in deželnih stanov je izdelal dva načrta, katerih drugi je predvideval kanal za Gradom. Po dolgotrajnih posvetovanjih je bil delno spremljen načrt odoben in delo se je leta 1772. začelo. Zaradi prekoračenja proračuna in zastoja del, je bilo vodstvo gradnje L. 1777 Gruberju odvzeto, delo je nadaljeval pijonirski major Struppi Vincenc, ki ga je l. 1782 tudi končal. Gruber je odšel v Rusijo, kjer je postal l. 1800 rektor jezuitskega kolegija v Petrogradu. Imel je izredno velik vpliv

»Slovenčeva knjižnica«
— domača knjižnica!

Za današnji dan

Kolebar

Sobota, 25. sušica: Oznanjenje Marijino; Irenej, škof in mučenec; Dula, mučenec.

Nedelja, 26. sušica: Tiha nedelja; Emanuel, mučenec; Ludgar, škof; Tekla, muč.

Ponedeljek, 27. sušica: Jan. Damaškan, spoznavalec in cerkveni učenik; Rupert, škof; Lidija, mučenica.

Torek, 28. sušica: Jan. Kapistran, spoznav.; Sikst III., pap.; Guntram, kralj.

Dramsko gledališče

Sobota: ob 18: »Lepa Vida«. Izven. — Nedelja: ob 15: »Cvetje v jeseni«. Izven. Ob 18: »Namlajeni bolniki«. Izven.

Operno gledališče

Sobota: ob 14.30: »Princeska in zmaj«. Izv. — Ob 18: »Gorenjski slavček«. Izv. — Nedelja: ob 17.30: »Sneuročkas«. Izv.

Kino Matica

»Sestrice«. v soboto ob 15. 17 in 19; v nedeljo ob 10.30, 15. 17 in 19.

Kino Union

»Črna na belem«. v soboto ob 16 in 19.15; v nedeljo ob 10.30, 15. 17 in 19.

Kino Sloga

»Noč brez slovesa«. v soboto ob 15. 17 in 19; v nedeljo ob 10.30, 15. 17 in 19.

Kino Kodeljevo

»Usoda«. v soboto ob 19. v nedeljo ob 14.30, 17 in 19.

Lekarniška služba

Nočno dežurno službo imajo lekarne: v soboto in nedeljo: mr. Sušnik, Marjina trg 5; mr. Deu-Klanjšček, Gosposvetska cesta 4; mr. Bohinec, Cesta 29. oktobra 31; v ponedeljek: mr. Leustek, Rečjeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; in mr. Komotar, Vič, Tržaška cesta 48.

Zdravniška dežurna služba

Nedeljsko zdravniško službo bo opravljala ob sobote od 20 do ponedeljka do 8 mestni zdravnik dr. Vinko Igličar, Ljubljana, Tržaška cesta 14, telefon 22-89.

Kundmachungen der Ernährungsanstalt

Anweisungen von Eingeweid an Anstalten

Krankenhäuser, Sanatorien, Schul- und Betriebsküchen, die Lebensmittelanweisungen beim »Prevod« in der Gosposvetska ulica 12, Zimmer 7, beziehen, bekommen am Samstag, den 25. März, Anweisungen für Eingeweide.

Obvestila »Prevoda«

Nakazila drobovine zavodom

Bolnice, sanatoriji, šole in obratne kuhinje, ki prejemale nakazila za živila pri »Prevodu« v Gosposki ulici 12, soba 7, naj pridejo v soboto, 25. t. m., po nakazilo za drobovino.

Iz poštne službe

Posta Kostanjevica na Krki prične poslati dne 1. aprila t. l. za pisemsko službo. Kralj čuđa mlaka, Dobrava, Hrovaški brodi in Zameški iz okoliša pošte škočljan pri Mokronogu se začnejo dodeli pošti Bela cerkev na Dolenskem. Za te kraje se sprejemajo pisemska pošiljka.

Kmetje in meščani

si morajo v vseh težkočah pomagati med seboj. Slovenski kmetje so nam leta in leta rezali kruh, zato jim moramo zdaj, ko so pregnani z domačij, mi pomagati. Če bomo kupovali tablice za knjižno tombo »Zimske pomoči«, bomo s tem darovali našim beguncem to, kar so oni dali nam: kruh.

Za Zimsko pomoč

Za zimsko pomoč. Gospod Berlič Viktor je poslal Zimeki pomoči tri aktovke v skupni vrednosti 961 Lir.

pri carju Pavlu, ko pa mu je predložil unijo pravoslavne cerkve s katoliško, ga car ni maral več videti. Gruber je postal celo general ruske province S. J., toda prejšnjega vpliva ni več dosegel, tudi pod vlado novega carja ne.

Drobne novice

Ordinacije. V nedeljo dne 26. marca 1944, ob 7 jutraj, bo v stolnici prevzeli gospod škof poddeli diakon 24 subdiakonov. Obenem bo poddeli eksorcistat in akolitat 20 klerikom.

V počastitev materinskega dne prirede otroci stolne kongregacije dne 25. in 26. marca ob 17 v frančiškanski dvorani »Sneuročkas«, pravilno v 7 slikah. Sodelujejo sestice Finkove in malčki otroškega vrta pod vodstvom gđ. Slavice Venocic. — Priredbo vabljeno! — Vstopnice v predprodaji v trgovini Sfiligoj, dne 25. in 26. marca pa od 10—12 in od 15—17 pri blagajni frančiškanske dvorane.

Begunci in rojaki iz župniji Žužemberk in Smilberk pri Žužemberku se zberemo v nedeljo, 26. t. m., ob 14 pri Kraljevi miru v uršulinski cerkvi, kjer bomo imeli svojo pobožnost. Vabimo tudi rojake iz sosednjih župnij.

Dijake inje srednjih šol opozarjamo na instrukcije vseh predmetov — Oddelki za nižješole in višješole. Ločene skupine po razredih. Izbra predmetov po želji. Specialni tečaj matematike, klasičnih in modernih jezikov. Prvo vrstni pouk, najboljša prilika in jamstvo za uspešno dovršitev razreda. Specialne instrukcije za srednje šole, Kongresni trg 2, II. nadstropje.

Olajskati fantje, eno najlepših del svetovne literature, roman štirih bratov, pravih fantov od fara, to krasno delo slavnega norveškega pisatelja Olafa Duuna dobiti v vseh knjigarnah. 48 ltr.

Dr. Zamjen, Fatima in Knjižice dobiti v vseh večjih knjigarnah v Trstu in Gorici. Dve velikončni pesmi za mešani zbor, zložil Silvester Mihelič, sta pravkar izšli v Mladinski založbi, Ljubljana, Stari trg 30.

Denarni zavodi na praznik Oznanjenja Device Marije v soboto dne 25. t. m. ne poslujejo.

Kitarska šola Hladky Karla je izšla.

Dobi se v pisarni glasbene šole Sloga.

Gotovo še ne veste, da je izšel 120. zvezek Mohorjeve knjižnice, ki obsega prelepo pesniško zbirko, že v zgodnji mladosti umrlega nadebudnega pesnika Antona Erjavca »Mladostni spevi«. Knjigo dobiti v Mohorjevi prodajalni na Miklošičevi cesti 19. — Segajte po nji!

Sporočamo vsem članom zadrge »Mle. kotrga«, da se iz tehničnih razlogov ne bo vršila napovedana prva redna letna skupščina v nedeljo, 26. t. m., temveč v nedeljo, 2. aprila, ob 14.30 v palači združenja trgovcev, Gregorčičeva 27.

Na Cvetno nedeljo objavi naš list imena tekmovalcev, ki jim bo žreb določil po eno izmed razpisanih 20 knjižnih nagrad »Družinske pratike«. Ljudska knjigarna in njeni podružnici v Ljubljani in Novem mestu vam še lahko postrežejo z izvodom pratike, ako doslej še niste poslali rešitve s kuponom.

DANES DOPOLDNE OTVORITEV VELIKONOČNE RAZSTAVE v GALERIJ OBERSNEL Gosposvetska št. 3

Pomočnice za hišno prvo pomoč, ki so se udeleževale tozadnjih tedajev, bodo dobi potrdila o obisku tečaj pri vodstvu zdravstvene protiletalske zaštite v mestnem fizikatu v Mestnem domu, soba 10. Ta potrdila morajo prevzeti do 31. t. m. v dopoldanskih in popoldanskih urah, od 1. aprila do 8. aprila pa samo ob popoldanskih urah. Ob tej priliki znova opozarjamo, da več hišnih gospodarjev in hišnih starešin še ni prijavilo pomočnice za hišno prvo pomoč, kar morajo čimprej storiti, ker bodo tečaj v kratkem prenehali. Vsaka vedstavanja hiša mora imeti svojo pomočnico za hišno prvo pomoč.

Zahtevajte AMIDON tablete proti gripu, nevarnosti, gripi, influenci in revmatizmu. Dobite jih v vsaki lekarni.

IZJAVA

Podpisani Pele Zvonimir, pooblaščen civilni geometer, Ljubljana, Gosposvetska cesta 3/1, stanujoč Ljubljana, Šoška ulica št. 13, izjavljam, da nikdar nisem sodeloval oziroma simpatiziral z OF, in bom proti vsakomur, ki bo take govorice razširjal, nastopil s tožbo. — Pele Zvonimir.

Nedelja v Drami. Ob 15 bodo igrali zadnjo v tekoči sezoni Tavčarjevo igro »Cvetje v jeseni« v odski priredbi in režiji prof. Šesta. Zasodba bo oblačna. — Zvečer bodo ponovili Mollerovo tridejansko komedijo »Namlajeni bolniki« v režiji J. Koviča, ki igra tudi naslovno vlogo.

100 letnica rojstva skladatelja Nikolaja Rimski-Korsakova. 18. t. m. je bilo 100 let, odkar se je rodil Rimski-Korsakov. Spadal je k slavni »Petici«, petim skladateljem (Bajakov, Cui, Glazunov, Musorgski, Rimski-Korsakov), ki so si nadeli za življenjski umetniški cilj, ustvariti v domači operni tvorbi dela v narodnem duhu iz narodove bitnosti in zgodovine, na osnovi ljudskih melodij prvih in so nasledovali ta cilj: vso vsmo. Najbolj znani plodovi Rimski-Korsakova na tem polju so opere: Car Saltan, Zgodba o mestu Kitežu, Sadko, Mlada, Caraka nevesta, Sneuročkas ter skladbo (baleti): Šeherezada, Capriccio, Espagnol, Zlati petelin i. dr. Naša Opera bo izvajala v proslavo 100 letnice rojstva Rimski-Korsakova v nedeljo njegovo pomladno bajko v petih slikah »Sneuročkas«. Opozarjamo na začetek predstave, ki bo ob 17.30!

Pravkar izišli MEJAŠI so edinstvena knjiga na domačem književnem trgu, ki na slikovit in pester način opisuje življenje Indijancev in njihovo brezbrezposelno, a junaško borbo proti prisilcem iz Evrope. — »Mejaši« so prikaz borbe med podedinimi indijanskimi rodovi, skupne borbe proti pozvednikom in oglednikom, prikaz indijanskega življenja doma in v domu, v borbah in na lovu. — »Mejaši« imajo še poseben mik za tiste, ki so v mladih letih radi prebirali indijanske. »Mejaši« niso indijanske, ampak verne zgodovinski prikaz vsega, kar se tiče in kar vemo do zdaj o Indijancih. — Naročite čimprej »Mejaše«, saj ti ne smejo manjkati na nobeni knjižni polici! Naročite se na »Svetove« knjige! Za zmerno naročino dobivate lepe in poučne knjige!

Duhovne vaje za akademske izobraženke bodo pri uršulinkah od 2.—5. aprila. Začetek na Cvetno nedeljo ob 9.30, sklep na Veliko sredo jutraj. Vsak dan bo dva govora, ob 7 in ob 17. Posebej se opozarjamo in vabimo gospodične, ki so absolvirale univerzo v zadnjih letih.

Ribičarji! V soboto, 25. marca, ob 9 in v nedeljo, 26. marca, ob 9 imamo skupno službo boju v Slomkovem zavodu, Poljanska cesta 6. Pridite vsi, da bomo kot farna družina praznovali Gospodova dneva!

Petrolej za zaklonišča! Vsi oni, ki so vložili prošnje za petrolej za nadomestno razsvetljavo v zakloniščih in od mestnega poglavarstva, odd. za protiletalsko zaščito, nakazilo za nabavo petroleja, naj pridejo po nakazani petrolej najkasneje v sredo, 29. in v četrtek, 30. marca, v Nabavljeno zadrugo mestnih uslužbencev, Prečna ul. 2. Po tem roku izgube nakazila svojo veljavnost.

Imate že novo knjigo Slovenčeve knjižnice

Bruno Frank:

Baron Trenk

Knjiga z romantično vsebino bo vsakomur všeč. Polna je zanimivih zapletov, lepih opisov in nazadnje mirne vdanosti. Čas je šel preko dveh src, ki sta kljub veliki ljubezni, morali iti svojo ločeno pot. Kupite si knjigo in ne bo vam žal.

Tine Duha

„Atek je padel...“ (Odlomek.)

Kmalu po polnoči, ko je patrolja dvajsetih mož zapustila postojanko v Ambrusu in se napotila skozi gozdove ob Krki na Sevnico pri Šmihelu, so na Kalu in Bovljaku zalajali psi. Skoraj ob istem času se je oglasil pasji lajež na samotni pri iztoku. Takoj za tem v Primči vasi in ob tretji zamenjavi straže tudi na Kamen vrhu in v Ravnem dolu. Noč je bila temna, ker so se zvečer tenki oblaki prevlekli čez nebo. Kazalo je celo na dež. Okrog utrdbe je bila tišina. Mele strelne odprbine na zazidanih oknih so kakor črne oči zrlle v temo, le v stražni sobi je brlela ledna luč. Vas pod postojanko je spala. Iz bližnjih hlevov se je slišalo rožljanje verig ob jasilih, tu pa tam je zabljale ovca ali se je oglasila kokoš na gredi.

Štefe je stal ob stražnem okencu v vogalu utrdbe. Puško je porinil v odprtino, si ovrtnik zavil do ušes in prijel za petelina. Pred njim se je motno belila iz teme Mlekarijeva hiša z velikimi črnimi okni. Nekeje metrov dalje je ob ovinku ceste v Zaganec ždelo še nekaj bait. Štefe si je zameril napenjal oči, da bi jih izluščil iz teme. Noč je bila pretemna. Iz spodnjega konca vasi je jeknil odsekan klic in takoj nato drugi. Tam je straža pri drugi utrdbi ustavila patroljo, ki je nadzorovala vasi. Nekaj hipov pozneje so se bližali oprezni koraki. Zdal pa zdaj je okovan čevljev škrtnil ob kamen na cesti,

zažvenketalo je orožje, potem je bila zopet tišina.

Ura v zvoniku sredi vasi je udarila štiri, ko se je Štefe nenadoma zdrnil. Opazil je, da okrog Mlekarijeve hiše, komaj dobrih petnajst metrov od nje, hodijo ljudje. Neobičajno so se plazili pod okni, mimo dvorane in vrat čez cesto. Potem mu je udarilo na uho prijetno šepetanje, nato polglasna kratka povelja. Zazdelo se mu je, da je slišal zvenk-ljanje železja, kakor da bi kdo polnil strojno. Nekdo je prav na lahko skušal odpreti vrata, naka je od znotraj vprašal boječ glas: »Kdo je?«

»Tiho in takoj odprite!« je bil odgovor. V istem hipu je Štefe na vse grlo zavpil: »Stoj, če ne, streljam!« Odgovorila mu je besna kletve in takoj za njo divje rezg-lanje strojne.

»Tu imaš odgovor, prokleti belogar-dist!«

Tudi v spodnji vasi je noč presekalo nekaj ostrih krikov in potem prasketanje pušk. Tako se je začel krvavi ples.

Takoj ob prvem strelu so fantje v postojanki planili z ležišč in na pol oblečeni zdrveli na svoja mesta k linam. Patrolje, ki so bile na cesti med spodnjo in glavno utrdbo, so se v zadnjem trenutku umaknile na varno. Z vseh strani, z vrhov, travnikov za postojanko, z oken bližnjih hiš, s podstrešij, hlevov, živih meja in iz za skalnih zaklonov na njih se je sipala toča krogel na šolo in leseno utrdbo okoli nje. Omet se je lučil s sten, v nekaj hipih se je šola zavila v dušek amodnikov dim, ki je napolnil sobe, hodnike in vse prostore, od koder so branilci streljali na naskakujoče rdeče napadalce.

Ker je bila še noč in rdečim ni uspelo priplaziti se prav do utrdbe, da bi tako iznenadili straže in izrabili nastalo zmedo, so od časa do časa prenehali s streljanjem ter pozivali na predajo.

»Tovariši belogardisti, prenehajte z odporom, nima smisla, da se pobijamo!« »Zakaj pa potem napadate?« je bilo vprašanje iz utrdbe.

»Predajte se! Nič se vam ne bo zgodilo! Pobijte komandante!«

»Nam niso nič storili! Pobijte vi svoje, ki vas silijo v smrt! Mi smo tu prostovoljno.«

»Pet minut vam damo časa. Premislite se!«

»Ne maramo vaših pet minut! Tu jih imate!«

Izza okenc in bunkerjev je planil razposajen vrisk in potem besen ogenj iz pušk in edine strojne, ki je čepela na podstrešju in krotila rdečo, skrito nekje za živo mejo na oddaljenem vrhu.

Tema je postala prozornejša. Noč je polagoma prehajala v jutranji somrak. Štefe je stal na mestu, od koder je zapazil rdečo in skrbno motril cesto pred seboj. Iz Mlekarijeve hiše se je skozi okroglo odprtino na podstrešju hihitala banditska strojna. Dobro je videl dolge plamene, ki so švigali iz cevi. Tudi iz župnišča je deževala na šolo toča svinčenk. Toda branilci so stali za zidovi, ograjeni so bili z močno utrdbo in jim tak ogenj ni mogel do živga. Rdeči so še nekolikokrat poskusili s pozivi na predajo, toda odgovori so bili vedno bolj razposajeni in izzivni.

V somraku, prepojenem s črnim dimom, je Štefe opazil, da se prav nasproti

njemu v živi meji premika moška postava. Tudi med drevjem na Kopicinčevem vrhu so se plazile črne sence in se izgubljale za kozolec, ki je stal na drugi strani ceste le nekaj metrov od šole Puške in strojne so drdale, da mu je zvonilo v ušesih.

»Le kaj nameravajo? Pa menda vendar ne bodo naravnost naskočili bunkerjev?«

Izza kupov hlobov ob cesti se je dvigala ženska s puško v roki. Štefe je pomiril, toda še preden je sprožil, je zavrnila, vrgla puško po tleh in se zvrnila čez hlode v jarek. Potem je negibno oblezala. Streljanje je nenadoma ponehalo in gluh molk je legel na vas. Ura v zvoniku je bila šest. Vrvež okrog šole je potihnil, vrtovi in žive meje so se umirile. Tudi pri spodnji postojanki je nastala tišina. Štefe je odložil puško v kot in si že odpenjal pas s torbicami za strelivo, ko se je na vasi dvignil hrup. Priljubljen je. Med zmedene ženske glasove se je mešal otroški jok in surove kletve komunistov. Na cesti proti šoli se je pokazala gruča žensk z otroki ob sebi in v naročju. Za njimi je šlo nekaj rdečih, ki so žalostno spreved s puškinih kopiti in zločinami suvali naprej proti postojanki, kjer so iz strelnih lin hladno gledale črne cevi pušk. Štefe se je prijel za glavo, ker mu je strašna misel blisnila skozi možgane.

»Kaj, če bodo v kritju žena in otrok prišli do utrdbe in potem napadli, ali pa jih pred našimi očmi pomorili, če se ne bomo predali?« Za hip se mu je zameglilo pred očmi. Ni vedel, kaj naj stori, če bi ga v tem hipu poklicala od tam

spodaj žena in njegovi trije otroci, od katerih najmlajši komaj da s težavo zlo-guje — ata — mama. Toda mladostnost je šla mimo ob spominu na strahote minulega poletja, ki je tudi Ambrus bil deželen rdeče svobode.

»Ne! Ne predam se nikdar. Samo zvi-jača je to. Ko bi nas imeli žive, bi pomorili nas in naše.«

Pograbil je puško in jo znova prisolnil v lino.

»Pa naj pademo vsi, žena in otroci, rdečim se ne bomo predali!«

Letala pišejo po nebu

Ker postaja obramba proti letalskim napadom vedno močnejša, so priložni napadajoči bombniki leteli v velikih višinah, da se na ta način odtegnjejo izstrelkom protiletalskih topov in pozornim očem opazovalcev. Vendar pa je mogoče pri gotovih vremenskih pogojih z lahko zaslediti visokoletna letala: izdajajo jih namreč beli trakovi, ki se vlečejo kot dolgi repi za letali.

Nepoučeni gledalci, ki opazijo te bele trakove, so najprej prepričani, da se skušajo bombniki s spuščanjem umetne megle skriti pred obrambnimi lovci. Toda to razlago je kmalu postavilo na glavo dejstvo, da so ti beli trakovi zelo ozki, da prav nič ne zakrivajo letal, ampak celo omogočajo iskanje letal, katere potem ni prav nič težko zaslediti na začetku teh travkov.

Toda človeška domisljija je imela takoj pripravljeno novo razlago in si, da so razlago bombniki z meglastimi trakovi označujejo svoje cilje, če pa to ne, potem hočejo gotovo ljudstvo posvariti, da naj se umakne, ker bodo kmalu začele deževati bombe.

Da ne bo napačnih razlag in nepotrebnega strahu, podajamo tu kratko razlago nastanka teh oblakastih travkov.

Za izgovorjenca bencina v eksplozijskem valju je potrebno dovajati motorju precejšnjo množino zraka. Zrak pa vsebuje vedno neko količino vodnih hlapov in te vsega motor skupaj z zrakom vaze. Ti vodni hlapci, potem ko so se udeležili eksplozije mešanice bencina in zraka v valju ter se segreli na zelo visoko temperaturo, zapuste skupaj z izgorelim plini in sajami izpušni cev, pri tem pa se naglo ohladi in se pomešajo z delci okolnega zraka. Zaradi te nagle ohladi — v velikih višinah vlada, kakor je znano, silen mraz — se vodni hlapci spremene v kapljice, čemur pravimo, da kondenzirajo, ali pa sublimirajo, to se pravi, da se spremene v majhne ledene kri-

stalčke. Voda je pri tem pojavu prešla iz plinskega stanja v trdno. Nastanek kondenzačnih travkov pospešijo še delci saj izpušnih plinov.

Ti plinasti oziroma kondenzačni trakovi pa ne nastanejo vedno. Le kadar je temperatura v tisti višini, v kateri letalo leti, v nekem določenem razmerju z vlago v dotičnih plasteh zraka, postanejo izpušni plini letalskih motorjev vidni kot beli trakovi megle, ki se sčasoma razležejo, vendar pa lahko tudi dalj časa ohranijo obliko dolgih čez precejen del neba razpetih oblakov.

Zaradi vrtnčaste struje tik za motorji je začetek teh kondenzačnih travkov zabrisan. Izpušni plini se spremene v oblak šele nekaj metrov za letalom.

Pri poletih nad sovražnim ozemljem niso kondenzačni trakovi nič kaj dobrodošli pojav, kajti ti trakovi izdajajo letalo protiletalski obrambi. Dokler se kondenzačni trakovi ne razležejo, se da prav lahko ugotoviti številno napadajočih letal.

Zaradi tega skušajo to nevarnost odpraviti, kar se jim še ni posrečilo. Poznajo sicer več načinov, s katerimi bi lahko onemogočili tvorbo oblakastih travkov, toda vsi bi zahtevali dodatne priprave, ki pa zaradi povečanja teže in škodljive površine ne bi odtehtali uspehov.

Polovična, toda najenostavnejša rešitev obstoja v tem, da se letalci spustijo v nižje ležeče zračne plasti z drugimi razmerjem med vlago in temperaturo ali pa letijo nad nevarnimi predeli z dušenimi motorji, ki se sijo manj zraka v cilindre in s tem tudi manjšo množino vodnih hlapov, kar ima za posledico zmanjšanje kondenzačnih travkov.

Vendar pa gre razvoj letalstva še vedno naprej in videti je, da bodo letala kmalu lahko letela v takih višinah, kjer se kondenzačni trakovi ne morejo več tvoriti.

Z Gorenjskega

Smrt blage žene in matere. V Bistrici pri Trzinu je na praznik sv. Jožefa po kraji bolezni umrla v starosti 71 let, splošno znana in priljubljena gospa Ivanca Vrabčič roj. Mrač, po rodu iz Nemške vasi pri Ribnici, soproga g. Gregorja Vrabčiča, viš. sod. oficijala v pokouju. Vsi, ki so jo poznali, so jo globoko spoštovali in cenili zaradi njenega milega značaja, kot dobro vzgojiteljico svojih otrok in ženo, ki se je vsa žrtvovala za svoj dom. Zlasti je bila znana kot odlična kuharica. V torko so jo pokopali na tržiskem pokopališču ob lepem spremstvu tržiskih občancev. V žalosti zapuščena svojega moža, hčere Pavlo, Ano, Marijo, Olgo in Ljudmilo, ki so vse preskrbljene, in sina Slavka, cand. tehnika. Blaga žena in mati, kakor so redke danes, naj uživa večni pokoj, dragim žalujočim naše sožalje!

Mladinske voditeljice na tečaju v Gozd-Martuljku. Pred nedavnim so prišle mladinske voditeljice iz beljaškega okrožja na štiridnevni tečaj v pokrajinsko šolo v Gozd-Martuljku. Imele so predavanja, športne ure, ročna dela, pa tudi več pevskih vaj. V bližnji prihodnosti bodo prišle na take tečaje v Martuljek še mladinske voditeljice iz špitalskega okrožja in iz Celovca.

Zborovanje v Kranju je sklical okrogni vodja dr. Pfeifferl za vse politične vodje okrožnega vodstva, za vodje krajevnih skupin in druge funkcionarje. Na zborovanju so podrobno poročali krajevni skupinski vodje iz Predvorja, Kranja, Škofje Loke, Predosija in Sorice. Po referatu so bili razgovori, nakar so poročali še politični vodje. Prvi večer je okrogni vodja povabil svoje sodelavce na tovariški večer. Pogovorili so se tudi o čim boljše izkoriščanju delovnih sil na Gorenjskem. Končno je okrogni vodja govoril o političnem in vojaškem položaju in dal smernice za nadaljnje mesece.

Kaznovana surovost. Zaradi groženj in javne nasilnosti je prišel pred sodišče v Celovcu 30 letni Franc Jelenko iz St. Lovrenca na Pohorju. Delal je kot konjski hlapec pri nekem kmetu v Lavantinski dolini, kjer služijo tudi vojni ujetniki. Pred nedavnim se je sprl z njihovim paznikom in se ga dejansko lotil. Dobil je zato 18 mesecev zapora.

V brezijski občini so umrli v februarju: Arh Andrej iz Mošenj, Lampret Jožef z Brezji, Schöll Hubert z Brezji, Winkler Frederik z Brezji, Meglič Marija, roj. Stare z Otoka, Zbogar Marija iz Crnice, Berčič Marija, roj. Bodaj iz Posavca, Stare Marija iz Lesi.

V kamniški občini so v februarju umrli: Franc Vrhovnik iz Tunic, Karl Kotnik iz Smarce, Franc Janežič iz Zaprice, Jožef Romšak iz Briš, Janez Kumar iz Godiča in Alojzija Prelesnik iz Fužin.

S Spodnje Štajerskega

220 vagonov sadja je predelala lani špodnještajerska predelovalnica svežega sadja. Na pomlad leta 1942. je namreč šest civilne uprave za Spodnjo Štajersko, Gauleiter dr. Uiberreither, naročil zvezi rafajzov na Štajerskem, naj na zadružni podlagi uredi predelovanje sadja na Spod. Štajerskem. Ustanovljena je bila družba s sedežem v Mariboru, ki se je takoj lotila dela. Za leta 1942. je v štirih tovarniških napravah predelala 376 vagonov špodnještajerskega sadja v 118 vagonov najboljših sadnih sokov in v 200 vagonov jabolčne in bučne meze. V letu 1943. je družba predelala 220 vagonov svežega sadja in je v celoti izpolnila svoje naloge. Poleg tega je izdelala tudi znatne množine brezalkoholnih sadnih sokov. Da je kakovost izdelkov res prvostvena, dokazuje najbolj dejstvo, da je predelovalnica v Celju dobila še posebno priznanje. Za leto urejeni predelovalnici v Mariboru in Celju je družba sedaj kupila. V Celju sta sedaj že pripravljene dve

nihi; 8. Kum; 10. rog; 11. ogon; 12. Bo-vee; 13. enoten; 14. Cirila; 16. književnik; 17. pustolovec; 23. krmari; 25. Arjenci; 28. punč; 29. leki; 30. Knini; 32. svat; 35. T. D. (Tine Debeljak); 38. an; 39. revček; 40. odredi; 42. sopara; 44. Kropar; 45. Ankarar; 47. nakit; 51. klopi; 53. Nana; 53. Brod; 58. nor; 59. god; 60. jen; 62. vro.

se vsli iz gostilne ob cerkvi. Nad glavami so vihteli goreče plamenice. »Beli, zobe nas, pa se bomo malo pogreli!«

Po vasi se je začel valiti gost dim in nekaj minut za tem je skoraj iz vseh hiš ob spodnji utrdbi švignil plamen. Žene in otroci, ki se niso mogli umakniti v šolo, so se z obupnimi kriki vrgli na reševanje imetja. Toda reči so jih s puškami odganjali in jih strpeli v bližnje kozolce. Ogenj pa je objemal domove, silil skozi okna na strehe, skednje in hleve, kjer je mukala privezana živina. Zareči ogorki so plesali po zraku, prasketali in padali na polja, vrtove, na šolo, kjer so se iz lin rezale jeklene cevi pušk.

Štefe je ležal mrtev v sobi za ranjenice. Oči so vprašujoče strmele v strop in niso videle najmlajšega, ki je sedel ob njem na tleh in ga božal po okrvavljenem obrazu.

Zunaj je čedalje groznejše divjal požar. Rušile so se strehe in domovi. Vmes je rjavela pijana pesem rdečih, ki so plesali po goreči vasi in kričali:

»Mi pa cigarete kadimo in pivo pijemo! — Predajte se, izdajalci živega Sovjetskega zveza! Živel tovariš Stalin!«

»Smrt rdečim morilcem! — Živla svobodna Slovenija! Navdušen vrisk je planil skozi strelne line mimo cevi pušk, ki so sejele smrt. Potem se je skozi hrume požara ter regljanje mitraljezov prebila pesem: »Bratje, mi stojimo trdno kakor zidi grada...«

V mali sobici, napolnjeni s smodnikovim dimom, se je otrok sklanjal nad mrtvega Štefa, ga božal po licih in klical: »Ateli! — Ateli! —

Iz Hrvaške

Diplomatski stiki med hrvaško in vichysko vlado. V Zagreb je nedavno prispela delegacija francoske vlade iz Vichya. Na postaji je sprejel šef protokola hrvaškega zunanjega ministrstva dr. Mintas. Francoska delegacija je v Zagrebu pričela razgovore z zastopniki hrvaške vlade zaradi vzpostavitve gospodarskih in kulturnih stikov med NDH in Francijo. V Zagrebu začeti razgovori se bodo nadaljevali v Vichyju, kamor bo v kratkem odpotovalo zastopstvo hrvaške vlade. Sedanje gospodarske razgovore med francosko in hrvaško vlado smatrajo v Zagrebu kot predznak skorajšnje vzpostavitve pravih diplomatskih stikov med obema državama.

Maksimirana cena za steklo in lepenko v Zagrebu. V zvezi z zadnjim letalskim napadom na Zagreb je urad za določanje cen in mezd tudi maksimiral ceno za steklo in lepenko. Po njegovi odredbi stane sedaj v Zagrebu kvadratni meter 2 mm debelega stekla za šipe 850 kun, 3 mm debelo steklo pa 1000 kun, 1 kg lepenke stane v nadrobni prodaji 85 kun, v prodaji na veliko pa 65 kun.

Pridelek južnega sadja v Dalmaciji. V normalnih razmerah je Dalmacija pridelala tudi precejšnjo količino južnega sadja. Tako je n. pr. v Dalmaciji zasajenih okoli 700.000 figovih dreves, ki so navadno dala letni pridelek 3000

Naznanila ljubljanskih prireditev

Dramsko gledališče

Sobota, 25. marca, ob 18: »Lepa Vida. Izven. Debut g. Lada Korošca. Izven. Cene od 24 lir navzdol.

Nedelja, 26. marca, ob 15: »Cvetje v jeseni. Izven. Cene od 24 lir navzdol. — Ob 18: »Namišljeni bolniki. Izven. Cene od 24 lir navzdol.

»Lepa Vida, lirčna igra hrepenenja I. Cankarja v 3 dejanjih, v kateri nastopajo: Lepo Vido bo igrala — Šarčeva, njena mati — Kraljeva, Poljanec — Jan, Mrva — Debevec, Dioniz — Korošec, Damjan — M. Škrbinček, Dolinar — Gregorin, Milena — Ukmar Boltarjeva, zdravnik — Cesar, študent — Starič, Refler G. Debevec, scena A. Gerlovičeva, kostumi Dagmar Kačarjeva.

Operno gledališče

Sobota, 25. marca, ob 14.30: »Princeza in zmaj. Mladinska opereta. Cene od 28 lir navzdol. — Ob 18: »Gorenjski slavček. Cene od 26 lir navzdol. Debut sopranistke Majde Zakrjakove in tenorista Antona Uršiča.

Nedelja, 26. marca, ob 17.30: »Sneguročka. Izven. Cene od 36 lir navzdol.

J. Gregore »Princeza in zmaj, mladinska opereta. Osobe: oče — Marenk, mati — Koširjeva, Joško — Barbičeva, Anica — Stardova, elgan — Planecki, kralj — Hummer, kraljica — J. Boltarjeva, norček — M. Samcin. Dirigent J. Gregore, režija M. Slavčeva, koreograf P. Golovin. — Za to predstavo veljajo vstopnice, datirane s 12. marcem t. l., ko je bila »Princeza in zmaj« povedana in se ni mogla vrstiti.

Franciskanski oder

Sobota, 25. marca, in nedelja, 26. marca: »Sneguljčica, pravljica v 7 slikah. Priloga materinskega dne.

Oddajniška skupina »Jadransko primorje«

RADIO LJUBLJANA

Dnevni spored za 25. marec:

7 Poročila v nemščini — 7.10 Jutranji pozdrav; vmes: 7.30 Poročila v slovenščini — 9 Poročila v nemščini — 9.15 Prenos službovke iz frančiškanske cerkve, adevlele operni orkester pod vodstvom dirigenta A. Neffata in Sattnerjev zbor — 11.30 Slovenska ljudska odaja — 12.30 Poročila v nem-

vagonov posušenih fig. Hrvatska vlada namerava zvišati letni pridelek posušenih fig s podeljevanjem večjih podpor za napravo modernih sušilnic. Mamljev so v Dalmaciji pridelali do 100 vagonov. Prav toliko pa tudi rožičev, ki jih uporabljajo tudi kot nadomestek za kakao.

Vzpostavitev poštne prometa med Hrvatsko in fašistično Italijo. Hrvatska vlada je obvestila javnost, da je bil dne 16. marca vzpostavljen redni poštni promet med NDH ter fašistično Italijo in Vatikanom.

Iz Srbije

General Nedić govori srbskim kmetom. Ob drugi obletnici srbske državnega straže, ki je poleg srbskih prostovoljskih oddelkov ter obmejne straže nosila glavno breme protikomunistične borbe v Srbiji, je srbski ministrski predsednik general Nedić sprejel večjo skupino kmetov ter jih je pozival, naj se tesneje oklenejo vseh protikomunističnih borcev in skupno z njimi pripravljajo lepo bodočnost svojemu narodu. Ob drugi obletnici svojega obstoja srbska državna straža gleda s ponosom na dosežene uspehe, ki jih je imela pri uničevanju največjega svojega sovražnika, ki je s požigi, ropi in umori hotel osvoboditi svojih Srbijo. Ta pekleniški načrt se mu pa zaradi pravočasnega organiziranega odpora s strani poštene in rodoljubne srbske javnosti ni posrečil ter je danes Srbija v pogledu odstranitve komunistične nevarnosti najboljše organizirana pokrajina na vsem bivšem jugoslovanskem državnem področju. Poleg srbske državne straže razpolaga sedanja srbska vlada tudi še s prostovoljskimi oddelki, ki so povečini sestavljeni iz pristavev Ljotičevega »Zbora« ter oddelkov obmejne policije. Poveljnik vseh srbskih oboroženih sil je pa ministrski predsednik general Nedić sam.

Tito-Broz, dr. Ribar in ostalo komunistično vodstvo v Srbiji ne more računati niti na najmanjši uspeh. Nedavno smo poročali o vsebini govora, ki ga je imel na beograjskem radiu znani srbski politik ter dolgoletni jugoslovanski diplomatski zastopnik v Parizu in Ženevi, dr. Miroslov Spalajković. V svojem govoru je dr. Spalajković, v srbskem političnem svetu zaradi svojih dobrih zvez z dvornim znano osebnost, znova zelo ostro nastopil proti komunistični vladi, ki sta jo sestavili, Tito-Broz in dr. Ribar ter ostali odmetniki. Dejal je, da ta komunistična družba v Srbiji ne more računati na prav noben uspeh, kakor tudi ne tisti, ki to vladod odobravajo in hvalejo. V zvezi s tem je ostro napadel povzročila marčnega prevrata generala Simovića zaradi njegovega govora, v katerem se je tudi on postavil na stran komunističnih upornikov. Na Simovičev račun je dr. Spalajković dobesedno izrekel sledeče besede: »Srbi vedo dobro za vsa zverstva, ki jih je nad srbskim narodom zagrešil tzv. »nacionalni osvobodilni pokret«. Najbolje je pa to znano samemu Mihajloviću. Tito-Brozove tolpe nimajo naloge vezati večje nemške sile na Balkanu, temveč iztrebiti srbski narod. Draža Mihajlović je to ugotovil na lastne oči ter je o vseh zločinah in zverstvih tudi javno govoril in pisal. Kljub temu se pa Simovič javlja sedaj kot zagovornik boljševikov. Svoja izjavljaja je dr. Spalajković zaključil z ugotovitvijo, da so Srbi nacionalisti in monarhisti in to je največje zagotovilo in poročilo, da se načrti Tito-Broza in njegovih boljševiških priganjačev v Srbiji ne bodo mogli izvesti.

Križanka št. 130

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
15						16							17
18				19						20	21		
	22		23		24		25	26	27		28	29	30
31					32	33		34		35			36
37					38					39			
40	41		42				43		44		45		46
47	48		49	50	51		52		53		54		55
56					57				58				
59				60					61				

Vodoravno: 1. cunje, 5. naboj (tujka), 11. pritok Morave, 13. mogoče, 16. šara, 17. tir, 18. plemeniti les, 19. podvleka, 21. ime ameriškega pisatelja, 22. okrajšava za lorda, 23. travnik, 26. vojaško vozilo, 29. nikalnica, 31. negost, 32. zidovski duhovnik, 33. Kristus, 37. premo, 38. turški sultan, 39. mohamedanska večerna molitev, 41. kvartski izraz, 42. romunsko mesto, 44. je vsakomur potrebna, 45. del napis na križu, 47. del obraza, 50. celina, 54. Budak jo opisuje v svojem romanu, 56. se bori za domovino, 57. žensko ime, 58. zeljnat štor, 59. obljuba, 60. v skokih, 61. del naslova Dixielusovega romana.

Navpično: 1. obdelovalec zemlje, 2. suženj, 3. dvorišče, 4. kratica za slovnico obliko, 6. če, 7. nemehka, 8. površinska mera (brez enega samoglasnika), 9. zavoj, 10. gol, 11. rimska boginja, 12. zdravstvena ustanova, 13. naslov turškega plemenitasa, 14. zgodnja, 19. del spovedi, 20. turško mesto, 22. oseba iz Shakespearjeve drame, 23. sibirska reka, 24. dolina v triglavskem

pogorju, 25. izumrli narod, 27. hrvaško moško ime, 28. slovenska reka, 30. pritok Donave, 31. dva enaka soglasnika, 33. kemični znak za drago kovino, 34. oslovski glas, 36. kratica v trgoveških pismih, 40. neobrabljeno, 43. je potreben vsakomur za življenje, 44. alkoholna pijača, 46. puščavska hrana, 48. stročnica, 49. električna mera, 51. poljski cvet, 52. pregovor, 53. krajevni prislov, 54. severni jelen, 55. stavni člen.

Rešitev križanke št. 129.

Vodoravno: 1. poplah; 6. rsk; 9. drob; 15. ograd; 16. kalup; 18. ogoni; 19. Klemen; 20. kam; 21. ugovor; 22. ome; 23. kje; 24. USA; 26. neti; 27. rio; 28. pri; 29. lik; 31. trs; 33. cel; 34. Aktum; 36. žekno; 37. Ivana; 39. rodna; 41. eksit; 43. janka; 46. edni; 48. črv; 49. ion; 50. oet; 51. Krm; 52. vran; 54. Ind; 55. ovi; 56. blok; 57. čekani; 59. gaj; 61. Evropa; 63. edino; 64. korec; 65. ropar; 66. kitara; 67. dan; 68. podira.

Navpično: 1. pokora; 2. ogljik; 3. premo; 4. lame; 5. Ade; 6. rak; 7. sla-

je bila cesta prazna, branili so se z dragocenim plenom pehali skozi ozek vhod v postojanko, kjer jih je sprejela pesem in prašerno vriskanje. Štefe je z najmlajšim v naročju prišel do vhoda, ko je iz okna v župnišči zarezal mitraljez. Videl je, kako so se tik pred njim svinčene kakor razdražene ose zagrizle v smrekove hlode, utrdbe, da se trske zaplesale po zraku in mu prhale v obraz. V smrtnem strahu je tesneje stisnil otroka k sebi in se pogljal naprej. Potem je obstal na mestu, razklenil roke, otroka spustil na tla in topo zastrmel nekam v praznino. Izpod obleke na prsih in iz ust mu je bruhnila kri.

Ko so se že v visokem jutru za Kamem vrhom oblaki razmaknili in je posijalo sonce, so na šolo že z vseh strani lajale težke strojne. Zdjaj pa zdaj je skozi jutranji hlad zabrenčala mina, nekaj časa momljala po zraku kot razjarjen medved, nato je grom pretresel ozračje. Izza utrdbe je butnil plamen, pomešan z dimom, jeklom, zdrobljenim kamenjem in pretjo. Streljanje je za hip ponehalo. Rdeči so čakali trenutka, ko se bo bela zastava dvignila na visok drog, ki je na njem vihrala v vetru slovenska trobojnica. Toda iz vseh oken so sikale krogle in podirale vse, kar se je pokazalo izza zaklonov.

»Beli psi, predajte se, če ne vas bomo sevrili: so tulile komunistke, varno skrite za gradami.

»Se ne moremo, ker vas ne vidimo!« so se smejali fantje za linami.

Okrog devetih se je na vasi oglasila harmonika in pijano petje rdečih, ki so

1 Zdjaj je sprevod na cesti obstal. Bil je samo nekaj metrov od šole. Hreščet ženski glaz iz gruč je zavpil:

»Beli, predajte se. Pripeljali smo vam vaše družine. Rešite jih samo, če se nam brezpogojno predaste!«

Žene in otroci so utihnili in s strahom zrlj v kadeče se cevi pušk, ki so se povesele niže in zijale naravnost v gnečo na cesti. Drugega odgovora ni bilo.

Hripava ženska v ozadju je znova pozivala:

»Beli! — Eden po eden naj pride na cesto s puško čez pleča in z dvignjenimi rokami! Nič se vam ne bo zgodilo!«

Štefe je zavpil:

»Nikar se ne muči! — Angino imaš in ti škoduje, če se napaenjaš!«

Izza vseh lin je planil vesel smeh, pomešan z vriskji, ki so odmevali po vrtovih, se oddijali od hiš in skalovja ter se izgubljali nekje v oblaknem jutru nad golimi vinogradi.

»Trideset minut imate časa! — Odločite se!« je vabil glaz izza gruč.

»Smo se že, pa ne za predajo! — Hura! — Hura! —«

Prav iz vrhnega okenca na podstrešju je siknila krogla in rdeča govornica je brez glasu omahnila na cesto. Letočasno je kakih deset mol in fantov z bombami v rokah udarila iz utrdbe proti ženam in otrokom. Iz Mlekarije hiše je zalajala strojnica, toda takoj utihnila pod detjem jeklene toče iz šole. Rdeči, ki so se priplazili na vrt za kozolcem, so se kričaje spustili v beg.

Štefe je iztrgal otroka ženi iz rok, ostala dva potisnil predse in se za drugimi zagnal proti šoli. V nekaj trenutkih

Na vojnem pohodu v okolici Novega mesta

Snoči je priletel v sobo tovariš: »Ti, jutri gre naša četa na pohod, jaz grem zraven. Greš še ti?« — »Grem. Bova vsaj kaj doživela, da ne bo dolgočas!«

Hm, prvi pohod! Pozicijsko boho sem že skusil; prav za prav sem bil tudi že na pohodu, a nisem imel od njega dosti več ko pošteno trudne noge. Od daleč sem videl komuniste, slišal in videl »juriš, huraj« naših fantov, tudi gosto sikanje krogel izpod nog sem doživel takrat, toda naključje je hotelo, da nisem mogel izstreliti niti naboja. No, danes je bilo drugače.

Vaja napravi mojstra

Zbudili so nas zgodaj: še pretegniti se nisem utegnili; brž sem moral zapletati čevlje in navijati ovojke. Tovariš — star »maček« — (no, drugače je že mlad), si je tesno zapel dožni jopič in povezal na glavo mrko čelado — kar ustrašil bi se ga bil, če se ne bi tako smejal.

»Ampak, kaj misliš ti kar tako v hosto? Saj boš takoj moker ko kura in kapa ti bo obvisela na prvi vejici!«

»Misliš?«

»Niš ne mislim, vem. Kar neke stekni jopič in čelado.«

Rešil me je tovariš, ki je privzdignil glavo izpod odeje:

»Kar moje vzeš!«

»Za čas sem bil že ko vsi drugi; napotila sva se v poveljstvo četi, ki je šla na pohod in se ponudila zraven. Imeli smo še toliko časa, da smo izpili nekaj požirkov kave in pregledali na zemljevidu, kod bomo šli. Fantje so polnili torbice s strelivom in pripravami za »ham ham«. Nekdo je tudi meni svečeval, naj v vlaknem hlebec v torbo; da mi ne bo žal, je rekel. Spet sem ga pogledal:

»Niš ne mislim, vem.«

Verjel sem mu in pozneje se nisem kesal.

Pa smo šli skozi mesto. Ko smo prišli iz mesta, smo v strelski koloni zavili v gozd. Čudil sem se, kako velika je četa, kadar se razvije, koliko ozemlja obvlada.

Skozi zasneženi gozd

Joj, kako lepo je v gozdu! Vzemite razglednico zimske pokrajine, da si boste lahko malo predstavljali. Sneg čez koleno, mehak pa bel. »Kot vedno,« boste rekli. Pa ni vedno tako bel; v mestu mi ni nikdar padla v oči ta belina. Oblike se zaokrožene in oglagane. Pa ne mislite, da je kaj mraz. V život je prijetno toplo, v čevljih kar gori, ti pa stopaš, kamor je pred teboj stopilo sto nog; se pripogibaš pod vejami, kakor se jih je pred teboj pripogibalo sto in misliš, kar hočeš. Od časa do časa pokaže kakšno smrekico za premrlo ročico: bela teža se usipuje z nje, veje sproščeno šinejo kviku, vsa se zravna — in kar vidiš, kako ji odleže. Čuješ, kako je, nekdo dihljal: »Ah! Kaj si je smrekica tako oddahnila? Ne smrekica, samo ti si zozabil zapreti usta.

Fantje so bili židane volje. Kepe so padale na čelade, saj si lahko mislite, kakšen grozen učinek je to! Obrneš se, da bi se »ljuto maščeval, pa se oni že pravkar otepa treh, ki mu tlačijo sneg za ovratnik. Tovariš, ki je imel med drugimi brzostrelkami tudi foto, je od časa do časa zagazil vstran in »sprtlenit« črno kačo, ki se je vila med emrekami. Pa kaj, slik bi bilo za cel film, če bi hotel samo najlepše posneti.

Hodili smo kake pol ure po gozdu, kar je prišlo povelje: »Tretji vod v desno pobočnico, tod in tod, zasede položaje tam in tam.« Zavili smo v celec, hodil sem tretji, takoj za vodnikom. Obkrožali smo vasice, ki so na treh straneh obdane z gozdom. Še deset minut hoje ko prej, most čez potok in spet gozd. Nikjer sledu ne živali ne ljudi. Vili smo se med gostim grmovjem navkreber, blizu na fevi so bile hiše. Nenadoma je prvi strelce smel puško. Našo pot je krivila dobro vrtja gaz, sledi so prihajale iz gozda in bile narahlo pokrite s svežimi kosmi.

Puške v roke!

Nihče ni zini besedice, vsak je nemo snel puško z rame in se plazil za tovarišem. Dospeli smo na vrh do roba hoste. Spet različna sled. Prvi strelce in vodnik sta odšla puško, mi vsi smo strelili isto. Vodnik je dal povelja desetarjem, kako naj postavijo ljudi okrog hiš. Sprednji smo stopili iz gozda.

Naprej je šlo vse tako divje hitro! Iz hiše na drugi strani vrta so planile tri postave. Slišal sem samo, kako je vodnik siknil: »Fazani!« »Juriš! Huraj!« Pok, pok! Pok, pok, pok, pok! To-to, to-to, to-to! Naši fantje so drli preko vrta, tudi jaz sem tekel in streljal v zelene cape, ki so skakale po snegu. Zginito so za poslopjem. Ko smo mi pretekli vrt, so se oni spuščali že po strmini proti gozdu. »Čakaj, zdaj te bom podrli, pa če si sam hudič!« Nameril sem, sprožil in — »kaj ni glasu ven spravil?«, bi rekel Zupančič. Puška je bila prazna, ker v diru nisem nič pazil, koliko nabojev imam še v njej, čisto mehanično sem bil odprl in zapel zapiraf, ko je bila že prazna. Napolnil sem jo in tekel po sledi. Pred menoj je dvignil tovariš iz snega puško. Drugi se je prekučil preko strojnice, ki je ležala v snegu. »Vrzi hudiča vstran!« Zagnal jo je v sneg, šest se nas je pognalo po pobočju proti gozdu, kjer so izginili oni trije. Prišli smo na gaz, ki smo jo bili hodili, ko smo šli gor. Spet nazaj čez most pa spet v gozd. Bil sem ves moker in upchan, a nisem nič mislil na to. Vojak, ki je tekel prvi, se je v hipu ustavil. »Poke! Tekli smo dalje in preskočili mrljica, ki je še pred trenutkom bežal pred nami, zdaj je ležal vznak na gazi s široko rano skozi glavo. Dalje, dalje!« »Oho!« Z naše gazi sta držali vstran dve sledi. Za njima, kar počez čez grmovje! Spet se je Tone ustavil: »Ga vidiš, hudiča?« — »Ne, ničesar ne vidim!« — »Poke! Čez nekaj trenutkov smo bili pri njem. Tone je skočil samo še nekaj korakov in se še enkrat ustavil: »Poke! Za smreko se je zgrudilo v sneg težko truplo.

Tolovajske »uniforme«

Prvi in tretji sta bila navadna strelca, samo na kapah sta imela rdečo zvezdo. Obležena sta bila v italijanske uniforme, eden je imel celo platnen letni suknič. Obuta sta bila v strgane čevlje. Pri sebi nista imela nobenih listin. Srednji pa je imel na levem rokavu peterokrako rdečo zvezdo, pod njo pa 5 cm dolgo in 1 cm široko rdečo črto. Obut je bil v lepe škornje, na sebi je imel dva vojaška sukniča in vetrni jopič. Imel je častniški pas brez pištole. Preko rame je imel še usnjeno torbico, polno listin. V denarnici je imel nekaj fotografij in osebno izkaznico nekega fanta iz občine St. Peter. Vsak je imel v žepih po nekaj italijanskih ročnih bomb.

Gledal sem politkomisarja, ko je umiral. Bil je še mlad. Pred enim dnem se je moral brcati. Široko odprta, mokre oči so bile lepe; odprta, začuden usta so hotela povedati poslednje dognanje, pa so onemela sredi besede. Gledal sem te oči, kako so steklenele in mislil na brata, ki leži v Ljubljani v bolnišnici, s krvavinami, ranjenimi očmi, in vprašuje: »Ali je dan, ali je noč?« — Zaječal je poslednjič in vztrepetal.

Žalostna je komunistova smrt

»Kruho,« boste rekli, ljudje božji. Pa ni. Verjemite mi, da bi neskončno rajši videl te nesrečnike, če ne bi bili nesrečni, če bi bili na pravi poti pa zdravi in veseli. Verjemite, da jim nobeden naših fantov ne bi lasu skrivil, ampak bi vsi jokali ali pa peli z njimi. Tako pa — kdo jih je podrli, da ga poiščemo in njega podremo trikrat? Ni bil to naš Tone, podrli so se sami, če so pa zapeljani, jih je podrli tisti, ki jih je zapeljal. Na misel mi je prišlo, kako rečejo pri nas: Bog ti daj pravo pamet! Tudi jaz rečem vam vsem, tolovajem, ki se borite v tej blazni borbi: Bog vam daj pravo pamet, noreci! V Ljubljani bo neka damica, ki bo neskončno užaljena sikala: »Uf, tako lepe, mlade fante, ki tako lepo umirajo,

pobijajo ko pse! Uf! Fej! Saj vem, gošpa ali gospodična, kar ste že, prelepo sem opisal njegovo smrt; veste, pisal sem, kar sem videl in čutil kot človek — o človeku, ki mi je poravnal zadnji račun in mi ni dolžan ničesar več. Sicer pa ni umrl nič junaško, nič lepo. Kaj pravite o vojaku, ki vrže puško brez enega samega strela v sneg, ko mu ni prav nič treba in beži, kakor pravimo, ko zajee? Kaj? Mi pravimo, da je strahopet, vi seveda, da je junak. Potem ga pa hudič belci lovi cel kilometer daleč in mu z zadnjo sapo vsemu onemoglemu pošlje izdajalsko kroglo v hrbet ali tilnik. Neoborožene streljajo! (Da nimajo orožja, smo videli šel, ko so bežali.) »Junaki, mučenci!« Še nekaj! Tista torbica, pa tihi papirji, tisto res ni bilo lepo, če so bile še njegove oči lepe, ko je umiral. Seveda, vi boste ugovarjali: »Sveta akta naše osvobodilne fronte našega miloga nam slovenskega naroda, naše zvonke visokodolgodoneče kratice, nad vse zvezde vzvišeno poslanstvo politkomisarja, vi pa to pobijate! Fej!« Še to: »Zadnji mi je neka kmetica od Šmarjete pripovedovala, kaj je povedal pri njej neki komunist, ko so ga vprašali, za kaj se bori. Ne mislite, da je rekel: Za svobodo, za narod, za zmago proletariata nad kapitalizmom ali kaj vam že pokladajo v glave jasli praznih glav, povedal je čisto enostavno in iskreno: »Za...« in še eno besedo, ki je ne morem ne izgovoriti ne napisati pred najpoddlejšim človekom na svetu.

Kadar pa človeka zaskeli skozi sredo srca in se mu zmigeli pred telesnimi očmi, takrat mu je v hipu jasno vse, njegov zadnji pogled je strahotno iskren, zato je tako širok in globok. V življenju je znal vse kratice, zdaj samo ene ne more razumeti, zato tako strmi, strmi... Ta pogled, vidite, ta iskren pogled je lep, drugo je vse tako drobno in siromasno, da bi se človek zjokal.

Dosti teh žalostnih reči! — Šli smo nazaj k hišam, poročali in se odpravili dalje po poti, ki so nam jo zjutraj odredili. Pri drugi skupini hiš smo našli na mrljica. Za kozolecem še dva. Te je bil pobit naš prvi vod, kot smo mi one tri. Izmed teh je bil eden komandir četi in eden vodnik.

Še gre pesem prek poljan

Fantje so bili dobre volje: »Šest komunistov smo ži pobili, us komunistom je treba puščati. Če se bodo pa predali, bodo dobili pa cigarete!« Vodnik je odredil položaje, s tovarišem sva prišla k gruči na griču ob vinogradu. Ob prasketajočem ognju — jelovo kolje tako svetlo gori — smo odpirali torbe in mazali maslo na kruh. Potem smo preskusili puške in strojnico, ki nam jih je »poklonil« komunistom. Naši fantje ne rečejo drugače: »Kje si to dobil?« — »Kje, pri komunistu! Saj tako radi dajo.« Vsek je imel kaj »od komunizma«. Pregledali smo listine, zvezke in brošure, ki so jih imeli komandanti prijebi. Komisar je imel pri sebi razna poročila. »Četac je štela 45 mož...

Sedeli smo še pri ognju, klepetali in zbijali šale. Vedeli smo, da bodo komunisti prišli po naših sledovih, zato smo jim hoteli nekaj napisati. Kmečki fant nekje od Mirne peči mi je kar narekoval:

Če prišel boš k nam,
boš imel za ham
salamo in sir;
pa dober kvartir.

To sem pisal na pokrov škafle od sira. Na škaflo pa:

Jaz pa pravm takole vam:
vsi prijavite se k nam!
Če se ne podaste kmal,
boste pa vsi nastradal!

Priredili smo še majhen koncert domobranskih in slovenskih narodnih. Na znak smo se odpravili na dogovorjeno zbirališče. Kmalu smo v vojašnici za toplo petjo preobnavili čevlje in pohujali doživljaje. Tak je bil moj prvi pohod.

— o — ič.

Najemniki in hišni gospodarji niso vedno istih misli

Pod tem naslovom smo priobčili v »Slovenec« 18. februarja t. l. dopis, ki ga nam je poslal lastnik male hiše. Dopis je prikazoval težave malih posestnikov v zvezi z graditvijo hišnih zaklonišč. K vsem tem dopisom, ki so bili vsi namenjeni le čim boljši ureditvi hišnih zaklonišč v Ljubljani, se je oglasil še Sindikat hišnih posestnikov v Ljubljani. Njegov dopis se vprašanja ureditve hišnih zaklonišč sploh ne dotika več, pač pa prikazuje razne težave hišnih posestnikov v sedanjih časih. Rade volje priobčujemo dopis, čeprav moramo priznati, da se z nekaterimi njegovimi podrobnostmi ne strinjamo popolnoma.

Prav je, da zve javnost, da se nahaja pretežna večina hišnih lastnikov v zelo težkem položaju pred vsem zaradi tega, ker so hišni lastniki. Za najemnino ne dobijo niti toliko, da bi plačali vse javne davke in najbolj nujna popravila hiše, katera morajo izvršiti, če hočejo obdržati hišo v uporabnem stanju. Ako pa je na hiši hipoteka, je treba pač skrbeti, da se dobe sredstva za obresti in amortizacijo od drugod. Poleg tega pa imajo zato, ker so hišni lastniki, še druge obveznosti, katerim se ne morejo izogniti. Naj omenimo samo napravo in opremo zaklonišč, kar jih pri sedanji draginji na materialu in delavnih močeh, zelo obutno obremenjuje.

Razne oblastne odredbe nalagajo dolžnosti največkrat samo hišnim lastnikom, le malo kdaj tudi najemnikom, če

tudi bi jih moral ta poslednji izvršiti. Policijska uprava je poučno opozorila hišne lastnike in najemnike na dolžnost izvešanja seznamov hišnih stanovaneev in prenočevalcev. Pri tem pa hišni lastnik velikokrat naleti pri svojih najemnikih na težkote, ker mu nečejo naznaniti svojih podnajemnikov in prenočevalcev, zato dostikrat ne ve, kakšno ljudi ima v svoji hiši. Če pa hišni lastnik takemu postopanju oporeka, se mu najemnik smeje čes, saj mi nič ne moreš, ker sem zasčiten.

Mnogi najemniki naravnost izkoriščajo na eni strani hišne lastnike na drugi strani pa svoje podnajemnike, ker jim ti slednji plačujejo za prazne prostore več, saj več kakor dvojno najemnino, tako da stanujejo taki najemniki zastoj, poleg tega imajo pa še lep dobiček, kar gotovo ni opravičljivo, ker obraba stanovanja in vse davke zanj obremenjujejo samo hišnega lastnika.

Vsled navedenega bi bilo nujno potrebno, da se stanovanjska zaščita spremeni v toliko, da bi imeli tudi najemniki napram hišnemu lastniku gotovo dolžnosti, ki jih sedaj nimajo. Najemniki si lastijo vse pravice, ker se zavedajo, da jih v vsakem slučaju ščiti zakon, če tudi na škodo hišnega lastnika v taki meri kakorane zakonodavec ni predvideval in tudi ne hotel z zaščito povzročiti. — Sindikat hišnih posestnikov v Ljubljani.

Cvetača se vozi z vlakom do Ljubljane celih 14 dni

Ljubljanski živilski trg je pred vojno zalagala a cvetača v prvi vrsti Dalmacija, pa tudi iz Novega Sada so prihajale velike pošiljke. Od leta 1941 naprej pa je Ljubljana navezana na dovoz cvetače iz Italije, kjer jo po nekaterih pokrajinah pridelujejo ogromne množine. K nam prihaja sedaj cvetača iz toskanske pokrajine, posebno iz okolice Pise, kjer so veliki nasadi cvetače. Tam jo pridelujejo tako na njah kot pri nas zelje. Ogromni nasadi so kaj lepi in za opazovalca divni. Ljubljanski trgovci z zelenjavo pa imajo velike križe in težave, preden dobe cvetače v Ljubljano. Dovoz je združen z velikimi stroški in velikim rizikom. Najprej je treba, da trgovce odpošlje tja nakupovalca in večaka, ki se zamudi po

več dni, preden se mu posreži, da dobi vse potrebno za odpošiljatev blaga po železnici. Treba je čakati na vagon. Ko je vagon na razpolago, pa je velik križ s transportom, ki traja po 8 do 14 dni. Ljubljanski trgovci-grošisti se tudi zavedajo svoje težave trgovske naloge in v svojem stremiljenju, da oskrbe mesto z zelenjavo, marsikaj tvegajo. Da pride pošiljka blaga na trg in med konzumente. To naj ljubljansko prebivalstvo upošlevala, kadar ni blaga na trgu v večji množini, kakor ga mesto potrebuje. Pri določanju cene pa je treba pač upoštevati vse okolnosti, veliko rešijo in stroške, ki so neobhodno združeni s dovozom zelenjave, zlasti cvetače iz tako dajlnih krajev.

Vsakdanja Ljubljana po kronistovih zapisih

VII. sinfonični koncert »Radia Ljubljana«

VII. sinfonični koncert letošnje sezone, ki ga priredi Ljubljanska radijska postaja, se bo vršil v ponedeljek, dne 3. aprila, ob 19 v veliki unioński dvorani. P. n. občinstvo opozarjamo, da so cene posameznim sedežem za eno, odnosno dve liri višje, kakor dosedaj, to pa vsled tega, ker se mora plačati vsesilni davek. Zato pa dobijo vsi posetniki takoj pri nakupu vstopnice brezplačno koncertni spored. VII. sinfonični koncert bo dirigiral dirigent Drago Mario Šijanec. Na sporedu so Wagner, Rimski-Korsakov in prva izredba sinfoničnih varijacij, ki jih je napisal skladatelj Matija Tomec. Vstopnice bodo od srede, 29. t. m. dalje v predprodaji v knjigarni Glasbene Maticе.

Repa, pesa ino hren

Prostor med semeniščem in škofjsko palačo, ki je bil v normalnih letih določen za prodajo gozdnih sadežev in raznih gob, je ta teden postal pester in živahen. Tja so postavili klopi, na katerih prodajajo oljke in v večjem številu lepe, v slovenskih barvah izdelane butarice in butare, ki so po 5 do 20 in več lir, to po velikosti. Namesto leskovih šib so izdelovalci butar letos večidel porabili lepe brinovce, ki jih je pa tudi težavno dobiti. Butare prodajajo ljudje iz bližine Rudnika, Štepanje vasi, Bizovika in

od drugod, odkoder lahko pridejo v mesto. — Živilski trg pred Marijinim praznikom je nekoliko živahniji. Bilo je v prvi vrsti napredaj nekaj cvetače, za katero je bilo glavno zanimanje med gospodinjami. Na trgu je bilo dalje nekaj košar sladke repe, poleg tega košara krmilne pese in prav mnogo svežega hrena. Neki deček ga je prinesel kar veliko, pleteno košaro. Položaj na trgu lahko strne, mo v izrek: repa, pesa ino hren!

Razne nesreče in poškodbe

V kemični tovarni zaposleni v Novih Jaršah št. 43 stanujoči 42 letni delavec Matevž Kuštrja je bil pripeljan z reševalnim avtom v splošno bolnišnico s hudimi opeklinami po životu. Na cesti Za vasio v Zgornji Siški je bil od neznanega voznika povožen 7-letni delavec sin Mihael Zibelnik. — Na Sv. Petra cesti št. 23 stanujoča za sebnica Marija Švajgerjeva je padla in si zlomila desno nogo. — Buh Matelj, 74 letni državni upokojenec, se je vsekali v levo nogo, ko je cepil drva. — Neznani avto je povozil 36 letnega delavca Ivana Tovornika, ki je dobil notranje poškodbe. — V desno nogo se je vsekali Stane Glavan, 12 letni dijak. — V Lukovici pri Vrhniki je 19 letna posestnikova hči Antonija Jarčeva v hribu kopala pesek. Podslusa se je vrhnja plast zemlje, ki je dekle zasula. Dobila je hude notranje poškodbe.

Nakazila petroleja

Mestni preiskovalni urad bo nakaznice za petrolej za mesec marec delil v sobi 3. II. nadst. Mestnega doma na Krekovem trgu 2 (vhod a Streljske ulice) samo na družinske nakaznice, ki naj jo vsakdo prinese a seboj, tako da pridejo na vrsto v ponedeljek, 27. t. m., upravičenci z začetnicami prilika A—C, v torek, 28. D—G, v sredo, 29. H—J, v četrtek, 30. K, v petek, 31. L—O, v soboto, 1. aprila, P, v ponedeljek, 3. R—S, v torek, 4. T—V, v sredo, 5. Z in 2, v četrtek, 6. bodo prišli na vrsto zamudniki, prav tako pa bodo zamudniki lahko dobili nakaznice za petrolej tudi še v petek, 7. apr., toda ta dan samo dopolne.

Upravičence opozarjamo, da bo urad zaradi navala, pririvanja in razburjenja nakaznice za petrolej delil izključno po tem razporedu vsak dan od 8—12 ter od 15—17, ob sobotah pa samo od 8—12.

Slednjiki opozarjamo vse upravičence z začetnicami L—Z, da morajo pri tej dobavi predložiti za letošnje leto potrdilo mestne elektrarne, da v svojih stanovanjih nimajo električne razsvetljave, ker bo urad drugače odklonil izdajo nakaznice za petrolej. Upravičenci z začetnicami A do vključnega K, ki januarja in februarja meseca letošnjega leta niso prišli po nakaznice za petrolej, lahko ta potrdila še predložijo ob razdeljevanju nakaznic ta mesec.

Obenem pa opozarjamo, da upravičenci, ki teh potrdil ne bodo oddali do zaključnega razdeljevanja nakaznic za petrolej ta mesec, ne bo moglo več, smatrati za potrdila petroleja ter bodo nadalje izločeni od dobave.

Potrdilo dobe upravičenci v poslovnih prostorih mestne elektrarne v I. nadstropju Mahrove hiše na Krekovem trgu 10 po predhodnem potrdilu hišnega gospodarja ali namjedodajalca, da najemnik resnično tam stanuje ter v svojem stanovanju nima električne razsvetljave.

Predložena potrdila dajejo upravičencem pravico do nakaznice za petrolej za to leto. Oni upravičenci pa, ki se bodo preselili v

drugo stanovanje brez električne razsvetljave ali se bodo pa preselili iz stanovanja brez električne razsvetljave v stanovanje z električno razsvetljavo, morajo to spremembo takoj naznaniti mestnemu preiskovalnemu uradu.

Potrošniki morajo petrolej kupiti pri določenih trgovcih najkasneje teden dni po izdani nakazilu, ker v nasprotnem primeru nakaznica zapade.

Kjer so v zaklonišču dimniška vratca, jih je treba zamazati z ilovico, da ne pride zaradi zračnega pritiska v zaklonišče dim, saj je itd.

»SLOVENSKI DOM«

prinaša v najnovejši številki med drugim:

Vloga Balkana v tekmi med Anglijo, Ameriko in Sovjeti

Še o naši zrelosti in nezrelosti

Ogledalo »Ljubljanske brigade«, najdeno na njenem grobišču (Dnevnik in pisma njenega politkomisarja)

Glasovi s Primorskega

Pismo iz gozda v Ljubljano, ki ni prišlo na naslov

Med življenjem in smrtjo (Dnevnik groze in bolečine)

Gospa Višnjegorska

Sijaj in zaton Kleopatre (Nov listek, ilustriran s slikami iz življenja v starem Egiptu)

Med silničarji in sipami (Slike o pošastih v globinah vročih morij)

Prav povsod varčujte z elektriko!

I. Pri razsvetljavi

1. Ugaeni luč vsakokrat ko zapustiš prostor, četudi ga zapustiš le za kratek moment! Pet takih »momentov« na dan po dva minuti znesa na mesec pet ur!
2. Ne zatezni z zastori sobe prezgodaj in ne nehaj z zatemnitvijo prepozno. Morda si je zunaj že sonce, tvoja soba pa je še vedno zatemnjena in gori v njej žarnice.
3. Vsa dela, ki zahtevajo dobro luč: pisanje, branje, šivanje itd., opravi pri dnevnih razsvetljavi, zato pa se pri večernem kramljanju zadovolji a šibkejšo lučjo.
4. Ako moraš opravljati tudi zvečer dela, ki zahtevajo dobro luč, uporabljaj namizne svetilke. Z majhno žarnico dobro razsvetli delovni prostor. Pri tem pa ne pozabi ugasiti atropne svetilke.
5. V stranskih prostorih, to je v predsohi, kopalnici, shrambi in v stranišču zamenjaj močnejše žarnice a šibkejšimi.
6. V spalnici uporabljaj le svetilko na nočni omarici. Istotako uporabljaj v kopalnici le svetilko pri ogledalu (ako je montirana) in ne uporabljaj močnejših atropnih žarnic.
7. S svetilke odstrani barvana stekla, ki požro mnogo svetlobe (kolikor to ne neaprotuje zatemnitvenim zahtevam). Za vojne čase so barvana stekla lukusa.
8. Obriši prah a svetilki in žarnice; pomni, da prašne žarnice in prašna stekla dajo za eno tretjino slabšo razsvetljavo.
9. Pomni, da bela barva dobro reflektira svetlobo in a tem mnogo doprinese a razsvetljavi sobe. Zato uporabljaj bele zavese in bele namizne prte.
10. Z dobro porazdelitvijo dela tudi varčujš a tokom. Opravke izven hiše opravi po možnosti proti večeru v polmraku.

Ravnaj se po navedenih načelih in uspeh na koncu meseca ne bo izostall

II. V gospodinjstvu

Likarje:

1. Pripravi najprej vse perilo za likanje, potem šele prični likati. Likaj po možnosti brez parve, a čimer mnogo prihraniš na električnem toku.
2. Izkljopi likarnik, četudi le za kratek čas prenehaš »kati (ako pozvoni hišni zvonček, pokliče telefon, pogledaš za otroci itd.).
3. Proti koncu likanja izkljopi likalnik pravčasno ter a preostalo toploto v likalniku zlikaj lahko perilo.
4. Ne likaj brez potrebe vsa ga perila, kot n. pr. brišak, rjuh, lahkega trikotaaega perila itd.

Kuhanje:

5. Pri kuhanju na električne plošče uporabljaj le lonce a popolnoma ravnim dnem.
6. Uporabljaj le take lonce, ki imajo enak ali pa večji premer kot plošča, nikakor pa ne lonca z manjšim premerom.
7. Najprej pripravi jedila, postavi lonec na ploščo in šele potem vkljči ploščo.
8. Pokrij takoj lonec a pokrivalom in po nepotrebnem ne odkrivaj loncev zaradi kontrole. Pri električnem kuhanju je taka kontrola le proti koncu potrebna.
9. Prikljopi pravčasno ploščo na najmanjšo stopnjo in pravčasno tudi izkljopi, z ostankom toplote v plošči se jed dokončno skuha.
10. Pri kuhanju krompirja ali zelenjave najlj sam za dva prsta vode. To a kuhanje popolnoma zadostuje. Pri ostalih jedilih nali toliko vode, kolikor je to neobhodno potrebno.

11. Po kuhanju pogled, če je štedilnik v resnici odključen.

Razno:

12. V električnem loncu segrej le toliko vode in na tako temperaturo, kolikor in kakršno potrebuješ.
13. Pri električnem bojlerju vzemi raje prho, ki porabi komaj eno petinko vode normalne kadne kopeli.
14. Ne devaj gorkih jedil v hladilno omaro, temveč jih pustil, da se prej ohladi.
15. Vrat hladilne omare ne puščaj odprti, odprti jih po potrebi in to le kratke čase.
16. Grelna blazina, kremenčaste svetilke itd. uporabljaj le v primeru bolezni.

III. Pri radijskem aparatu

1. Odklopi radio aparat, ako ga nihče ne posluša.
2. Pomni, da radio aparat porabi enako toka, naj igra glasno ali potihlo, zato ne nastavi radio na tiho, ako ga ne maraš poslušati, temveč ga izkljopi. Vodi, da radio aparat porabi toliko toka kot srednje velika žarnica, zato je varčevanje na mestu.

Razpis ustanove R. Kollmanna

Uprava ustanov Roberta Kollmanna razpisuje za leto 1944/45:

I. za ubožne alepce 20 mest v skupnem znesku 16.800 lir, in

I. za ubožne ljubljanske trgovske službenice 14 mest v skupnem znesku 16.800 lir. — Glede pravice do ustanov in glede opreme prošnji veljajo predpisi, objavljeni v prilogi k 41. kosu Službenega lista z dne 23. maja 1943. — Prošnje je treba vložiti pri upravi ustanov Roberta Kollmanna v Ljubljani, Mestni trg 27, soba 18, do vatetega 1. maja 1944. Prošnje, vložene po tem roku, se ne bodo upštevale.

Osvajalci ozračja

Dne 19. septembra 1782 je Mongolier vprico francoskega dvora spustil svoj balon v ozračje, kjer so bili v letki prvi spotniki in sicer ova, pešelin in raka. Balon se je jako visoko dvignil, a se je kmalu začel pogrezati, ker je dobil razpoko, in je pristal v nekem gozdiču, a potniki so ostali nepoškodovani.

Mongoliers erster Ballon — Prvi Mongolierov balon

Prvi človek, ki je prišel mimo in je rešil balon iz vejevja, je bil Pilatre de Rozier. Ta ura je bila njegova usodna ura in odletel je goreče zasledoval vse tozadevne poskuse. Po posrečenem poskusu z živalmi je začel Mongolier graditi balon, ki bi mogel prenašati ljudi in Rozier je komaj čakal, kdaj se bo z balonom dvignil v ozračje.

Dolgo zaželeni prvi dvig ljudi je bil določen za dan 21. oktobra 1783. Prekrasno opremljeni balon je bil jaječaste oblike in je bil visok več kot 20 metrov in je imel v premeru 14 m. Pod balonom je bil mostovž, kjer sta bila oba zrakoplovca, namreč Pilatre de Rozier in markiz d'Arlande. Poleg njiju je bila posoda, kjer je zmeraj gorel ogenj.

Der Ballon, mit dem Rozier den ersten Aufstieg unternahm — Balon, ki se je Rozier dvignil prvokrat z njim

Balon se je naglo dvignil navzgor močni sapi. Ko sta bila drzna potnika precej visoko in sta plaval nad glavami velikanske množice ljudi, sta mahala s klobukom in se poslavljala. Balon se je vzpenjal višje in višje, kmalu ni bilo moči več spoznati obeh zrakoplovcov, in tudi balon je bil še komaj viden. Plaval je nad reko Seino do Labodjega otoka, nato je zavil čez reko in zaplaval nad Parizom. Zvonika cerkve Notre Dame sta bila polna radovednežev. Ko je stal balon v ravni črti med njima in soncem je pokrli sonce in so bili gledalci v senci, torej so doživeli nekakšen sončni mrk. Zdaj je bil balon že v precejšnji višini, ki se je manjšala in večala, kakor sta pač potnika netila ogenj. Že je bil balon nad vojaško šolo, ko je vzkliknil d'Arlande: »Zadostil! Zdaj pa na zemljo! Ogenj je ugasnil in balon se je počasi

Tajna hrana Z. A. NAŠO-DEČO

spuščal nizdol in se čez 25 minut v daljavi 1,5 milje ustavil na zemlji. D'Arlande je koj zajahal konja in je odjezdil k množici. V desetih minutah so balon zložili, naložili na voz in ga odpeljali v mesto, kamor ga je spremljal Rozier. Med množico so opazili tudi slavnega Benjaminja Franklina, ki je hotel biti priča novi osvojitvi človeškega duha nad naravo. Vprašali so ga, kaj si misli o novi iznajdbi, pa je dejal le: »To je še novorojeno dete.«

Tudi po drugih državah so začeli zdaj posnemati zrakoplovstvo. Pri tem je važno prvo resnično potovanje po zraku, to je: pot v določeno smer in na precejšnjo daljavo. Zrakoplovec Blanchard je skušal pripluti iz Dowera v Anglijo preko Rokavskega preliva v Calais, kar se je 7. januarja 1785 tudi posrečilo izvesti. Po dve uri in pol trajajoči vožnji je Blanchard s svojim spremljevalcem pristal v gozdu blizu Calaisa. Ondi so postavili steber, ki spominja na ta drzen dogodek.

Zaničevani besednik na daljavo

(Ob 78-letnici smrti iznajditelja telefona, Filipa Reisa.)

Filip Reisa je bil rojen leta 1831. O njem in njegovih razmerah je bilo slišati najneverjetnejše vesti, medtem tudi to, da sploh ni bil nič šolan. Pa je vendarle izhajal iz ugledne meščanske družine starega mesta Gelnshausena, in je od svojega 16. do 14. leta obiskoval šolski internat Carnier v Friedrichsdorfu in nato Hansaslov zavod v Frankfurtu ob Meni, ki je iz njega našlo mnogo pomembnih mož. Ko mu je bilo 16 let, je glado govoril angleško, francosko in italijansko. Na podlagi svoje predobrazbe je kot vačeno vstopil v trgovino z barvami Beyerbach v Frankfurtu. Zdelo se je, priti na politihniko v Karlsruhe, njegovi učitelji so zaradi njegove nenavadne tehniške in matematične darovitosti podpirali to željo, a njegov varuh je vztrajal pri tem, da mora postati trgovec.

Vendar je Reisa študiral dalje. Profesor Böttger, iznajditelj varnostnih vilgalič, in dr. Poppe, sta bila njegova profesorja za matematiko, fiziko, kemijo in mehaniko. Reisa ni bil reven, kot poročajo njegovi nasprotniki, ampak je bil kot edini dedič bogate družine jako premožen. Ko se je izučil za pomočnika, je odklonil udeležbo v trgovini, in se je posvetil zgolj študiju.

Reisa je sklenil, da bo zgradil aparat, ki bo z njim mogoče slišati človeško govorico na velike daljave. Hotel je torej sestaviti telefon. To je delo, ki je v tedanjih razmerah zahtevalo jako trdno voljo. Predvsem je hotel proučiti skrivnost človeških slušalnih naprav. Čez več let trajajočih poskusih matematične in elektrofizikalne vrste, je obvladal to zadevo toliko, da je

Dve za dekleta. Na levi: Moderna športna obleka, okrašena s podolžnimi robčki, ki se zaključijo s širokimi zapletanimi. Obleka je primerna za vsako priliko in je posebno primerna vtičnim postavam.

Na desni: Temna, svilena večerna obleka, primerna za gledališče ali koncerte. Drobni pliš, ki teče po vsaj obleki, križajo na prsih in bokih prišiti svetli ali beli »bliseri«.

mogel začeti s svojo nalogo. Posrečila se mu je gradnja aparata, ki je bilo z njim mogoče prenašati človeški glas na določene, daj ne prav velike daljave.

Od te svoje duhovite iznajdbe, ki njene pomena dandanes kar ne moremo preceniti, je njen stvaritelj žel več zasmeha kot koristi. Profesor Poggendorf, znan berlinski fizik, je označil Reisoval telefon kot otroško igraro. Iznajdba je bilo treba poslati v inozemstvo, da se je odondot kot uporabna in priznana vrnila v domovino. Eden Reisoval telefonskih aparatov je prišel tudi v Ameriko. Ondi so se brž oprili te zamisli, in čez 12 let nato je Graham Bell, ki je bil spreten v trgovskih poslih, spravil telefon kot svojo iznajdbo v Nemčijo. Zdaj so se pa tudi v Nemčiji spomnili pravega iznajditelja — a žal, prepozno. Ves zagranen je Reisa že 14. januarja 1874 umrl, ko mu je bilo komaj 40 let.

Kmalu po smrti duhovitega iznajditelja se je Bell spravi celotno daleč, da bi si v Nemčiji pridobil pravico iznajdbe telefona. Zato je poslal svojega agenta v Reisoval rojstni kraj, da naj bi žive priče iznajdbe prišle v Ameriko, kjer naj bi jih Bell zaslišal, kar se je pa še o pravem času preprečilo. Pač pa so bile na nemškem sodišču zaslišane te priče ob navzočnosti Bellovega agenta. Na podlagi izpovedi ljudi, ki so poznali Reisa, se je brez pridržka izkazalo, da je Filip Reisa iznašel telefon deset let prej, preden je Bell uvedel svoj aparat v Ameriko.

Sejte oljne rastline

Vsem kmetovalcem in vrtninarjem se nujno priporoča in naroča, da sejejo letos zaradi pridelovanja jedilnega olja čim več sončnice in buč ali kakšne druge oljne rastline. Vsi znaki namreč kažejo, da bo preskrba prebivalstva z masčobami čedalje težja in da bomo v kratkem skoraj popolnoma navezani na lastno proizvodnjo. Zato moramo napeti vse kriplje, da bomo pridelali doma čim več tega dragoceneega hraniva.

Pripravlja se posebna naredba, s katero bodo vsi lastniki kmetijskih zemljišč obvezani posejati določeni del (približno desetino) njiveke površine z oljnimi rastlinami. Za naše razmere se najbolj priporoča sončnica in buča.

Mislite že sedaj, kje boste prihranili to površino in kako boste uredili svoje spomladanske setve, da boste imeli potreben prostor za setev sončnice. Priporočamo, da so bili kmetovalci na Barju, ki so minulo leto sejali sončnice, z uspehom zelo zadovoljni.

Pridelovalci bodo prejeli poleg določene cene, ki bo v primeri s cenami za žito znatno večja, za vsakih 25 kg oddane semena en liter olja po določeni maksimalni ceni, razen tega pa še polovico vseh na oddano množino semena odpadajočih oljnih tropin. Vestni pridelovalci pa bodo deležni še nekaterih drugih ugodnosti.

Pridelovanje oljnih rastlin je združeno za kmetovalca z znatnimi go. podarskimi

koristmi. Predvsem je olje izmed vseh vrst masčob človeku najpriladnejša, najlažje prebavljiva in za mamskega, ki nima zdravega želodca, zlasti pa za one, ki bolchajo na vnetju žolčnega mehurja, edina masčoba, ki jo smemo uživati. Pridelovanje rastlinske masčobe je dalje cenejše kakor pa pridelovanje živalske masti, ker moramo krmili prašiča z dragimi krmili, ki jih je treba najprej pridelati na njivi. Danes, ko kmetovalcu tako zelo manjka tehničnih krmil, je posebno ugodno tudi to, da dobi ob oddaji semena oljne tropine, ki so najboljše in najizdatnejše tečno krmilo za molzno živino. Če dodamo osnovni krmilni dnevno en kilogram oljnih tropin, se poveča molznost krav za okroglo štiri litre mleka.

Setev oljarje je torej važna in nujno potrebna za vse, tudi najmanjše posestnike in tudi za one, ki obdelujejo samo majhno površino vrtno zemlje. Vsaka, tudi najmanjša množina olja, ki jo bomo pridelali, bo v sedanjih težkih časih prav prišla.

Sporočite takoj, najkasneje pa do dne 10. maja svojemu občinskemu uradu površino, ki jo nameravate zasejati s sončnico oz. bučami in na skupno površino svoje obdelovalne zemlje (njive, vrt, vinograd, travniki).

Kje se bo dobilo potrebno seme in vse druge podrobnosti bodo pravočasno objavljene.

Dvajsetletnica nove Turčije in njene vodilne osebnosti

V Ankari, v februarju. — V oktobru piše dopisnik lista »Völkischer Beobachter« z dne 15. februarja 1944 — se je spet spominjal, da je nova Turčija stara zdaj dvajset let. Mlada država se je udrdila, njena smer se je umirila, vendar se še nadalje, tudi v letih te vojne, trudi, da izvaja načrt, ki ga je bil zamislil Kemal Atatürk.

Drznega revolucionarja, ki je s svojimi duhovitimi napotki začel uravnavati državo, je sledil preuderen mož dela. Kemal Atatürk je bil kot državnik — umetnik, a sedanjí turški predsednik İsmet İnönü je arhitekt, ki vse prej dobro premisli, preden začne kaj novega. Ko je ustanovitelj države umrl v novembru leta 1938, je prišel za to težavno mesto samo İsmet İnönü v postev. İsmet, ki je bil od l. 1910 dalje član turškega generalnega štaba in je bil v prvi svetovni vojni poveljnik raznih armadnih zborov na bojišču, se je izkazal kot ljubitelj svoje domovine s tem, da se je kot prvi pridružil Atatürku pri njegovi obnovitvi države. Postal je uspešen vojskovodja v dveh bitkah pri mestu İnönüju, čigar ime so mu na velikem narodnem zborovanju podelili kot priimek. Izkazal se je na mirnih pogajanjih v Mudaniji in Lausani kot preizkušen diplomat. Ko je bil imenovan za ministrskega predsednika turške republike, si je pridobil mnogo zlasti pri obvladovanju finančnih tekoč in za gradnjo železnice v notranji Anatoliji. Za državnega predsednika in predsednika turške ljudske stranke je bil soglasno izvoljen İsmet İnönü, ki bo letos v septembru star 60 let, je tako priljubljen. Njegovi govori, ki jih ima vsako leto dne 1. novembra pred narodno skupščino, so prave pravčave umetnine.

Velika je oblast, ki jo izvaja državni poglavar nove Turčije. Zgolj zunanje se

izraža ta oblast že tako da je njegovo delovanje nemogoče kritizirati. saj je kot državni predsednik tudi neomejeni voditelj države. Kot predsednik ljudske stranke imenuje v zvezi z načelnikom stranke na vsake štiri leta kandidate za narodno skupščino, ki seveda nato v vsem soglasja s predsednikom. Tako je gradnja vsega političnega aparata izključno v rokah državnega predsednika.

Pri izbiri svojih sodelavcev se je İsmet İnönü izkazal kot dober poznavalec ljudi. Jako zmogel državnik je bil ministrijski predsednik Refik Saydam, ki je umrl 1942 leta. Refik se je bil šolal v Nemčiji za vojaškega zdravnika, zato mu je bil Atatürk poveril ministrstvo za zdravje. Ustanovil je v Ankari centralni higijenski zavod in vzorno bolnišnico; obe ustanovi sta želi priznanje mednarodnih znanstvenikov.

Sedanjí ministrski predsednik Şükrü Saradžoglu izhaja iz sedarske družine. Študiral je pravo v Lausani in zato izvrstno obvlada francosčino. Spočetka je bil učitelj. V osvobodilnih bojih proti Grkom se je boril v prvih vrstah. Nato se je odlikoval pri mednarodnih pogajanjih in Atatürk ga je pozneje imenoval za finančnega ministra. Ob izbruhu sedanje vojne je Saradžoglu vodil zunanje zadeve. Kot tak je imel težavno nalogo, da je moral utrjevati nevtralnó turško politiko, ki jo je državni predsednik ukazal. V tem položaju se je Saradžoglu jeseni 1939 odpeljal v Moskvo, kjer je zvedel za sovjetske zahteve glede torišč na Bosporu in v Dardanelah. Dne 18. junija 1941 je podpisal nemško-turško prijateljsko pogodbo in si je zmeraj bolj večal svoj ugled, tako da ga je državni predsednik leta 1942 imenoval po Saydamovi smrti za ministrskega predsednika. Sedaj se je moral predvsem boriti z draginskimi težkočami, ki so se radi vojne pojavile tudi v Turčiji. Zdaj je še zmeraj sredi tega boja Saradžoglu naslednik v zunanjem ministrstvu je postal njegov dolgoletni sodružnik Numan Menemendoglu, ki je pokleni diplomat. Numan izhaja iz stare rodbine, ki je zavzemala v dobi sultanov jako visoko družabno stališče. Njegov oče je bil svojčas predsednik senata. Član družine Menemendoglu je bil v razgibani dobi Abdula Hamida veliki pesnik Namik Kemal.

Tako vodi današnja Turčija predsednik. Čigar razsodnost se opira na vsestransko preskušnjo. Pod njegovim vodstvom deluje na prvem mestu mož, ki se je pcvzel kvisku z marljivostjo in zmčnostjo in ki ima jasen vpogled v mednarodne razmere. Izvajanje zunanje političnih poslov je v rokah odličnega diplomata. Zatorej ima turška državniška ladja odlično posadko ob svojem krmilu.

Demantna poroka stoletne starke

Te dni je neka žena v Abbevilleu imela priliko obhajati jako izreden dvojni jubilej. Hkrati s svojim stoletnim rojstnim dnevom je stara žena obhajala v najlepšem zdravju tudi demantno poroko s svojim, za trinaest let mlajšim možem.

Predavateljska: »Gospoda moja, sova je ptič, ki šele ponoči pride na beli dan.«

Srebrne predmete

nakit, denar in razne dragocenosti vam vnoči po najvišji ceni proti takojšnji gotovini

ALOJZIJ PLANINSEK

Ljubljana, Knašjeva ul. 3-1 (biv. Dvorakova)

Ne krvavi prvič naš slovenski narod

36

Balkanski narodi pod turško oblastjo narodnostno niso bili zapostavljeni, kajti tedaj narodnostno vprašanje sploh ni bilo pereče. Tudi niso Turki nikjer s silo islamizirali krščanskega prebivalstva. Pod njihovo vlado so se obdržali stari pravoslavni samostani in tudi v Bosni in Slavoniji so frančiškani (franjevci) mogli nadaljevati z dušnim pastirstvom. Srbi so dobili leta 1557. po zaslugi velikega vezirja Mehmed paše Sokolovića celo svojo patriarhijo v Peči. Vendar je nekdanji živahno versko življenje začelo pod Turki počasi. Ti namreč niso radi videli, da bi se gradile nove cerkve ali popravljale stare. Tako so premnogi hrami ostali napol podrti, le za silo obiti z deskami. Tudi zvonjenje je Turke zelo motilo, tako da so ga ponekod povsem prepovedali.

Kmečko prebivalstvo, ki je ostalo povsem zvesto krščanstvu, je moralo nositi mnoga bremena, pravice prav za prav ni imelo nobenih. Turki so ga imenovali rajo, to je čreda. Stanovali so na čitlukih

in spalukih in obdelovali zemljo svojih muslimanskih gospodarjev. Plaćevali so morali davek sultanu in spahiji. Sultanu so dajali po večini desetino, spahiji pa tretjino pridelka. Kot džauri, to je krivoverci, kristjani niso opravljali vojne službe, ki je bila kot častna dolžnost pridržana muslimanom. Zato so morali plačevati v gotovini vojni davek, imenovan harač. Harač je bil sila krut davek. Sicer vsota ni bila visoko odmerjena, a denarja je bilo takrat v obtoku zelo malo. Haračje so hodili po vaseh in vseh z nevarjetno okrutnostjo terjali od ljudi tudi večje vsote, kot so bile določene, da so pri tem še sami zaslužili veliko bogastvo. O krvnem davku, ki je bil pač najstrašnejši, je bil že govor. Vsako peto leto so hodili haračije od vasi do vasi in pobirali najbolj razvite dečke, katere so po te miv Carigradu pomislili in vzgojili v jančarje ali sultanove služabnike. Enako so nabirali deklice ter jih odvajali v hareme sultana in ostale najvišje turške gospode. Šele leta 1638, je bil ta strašni sramotni davek ukinjen.

Težki položaj srbskega in hrvaškega kmeta pod turškim gospodstvom se je še poslabšal, ko so se spahije ter age, ki so bili spočetka skoraj vedno na vojski in so se zaradi stroge discipline v državi držali določenega razmerja, začeli odtegovati vojni službi. Ostajali so na svojih posestvih in skušali iz kmeta izmogočati čim več, da bi si mogli urediti svoje gradove (kule) po vsem orientalskem razkošju.

Tako se je prebivalstvo turškega cesarstva delilo v dve skupini: v privilegirano plast muslimanov in v vedno bolj zaničevano rajo. Vojaška služba, ki je bila takrat tudi donosna, kajti bojovniki so si na uspehli pohodih nagrabili obilo vojnega plena, je bila pridržana le muslimanom. Kristjani pa, četudi potomci kake odlične rodbine, niso smeli nositi orožja, kar se je zdelo marsikateremu poudopnemu balkanskemu junaku velika sramota in krivica. Od gospodujoče plasti muslimanov so se morali kristjani tudi na zunan razlikovati. Njihova obleka se je morala po vrednosti in po barvi ločiti od muslimanske, jahati so smeli le mule in osle. Čimbolj je Turčija notranje propadala, kar se je začelo v poznati meri opaziti že v drugi polovici 16. stoletja, tem neznosnejše je postalo stanje raje. Nasilja, obolih begov in ag so postajala zlasti v provincah vedno pogostejša. Nbroj primerov osebne krivice in nasilnosti je množilo število tistih, ki bi morali plačati svojo prehitro vzkipečo jezo s

smrtjo. Odtegnili so se kazni, tako da so se umaknili v težko pristopne kraje, gozdove, gore in planine. V majhnih skupinah, po kakih 50 mož so četovali kot hajduki zoper Turke. Jeseni so se razhajali na prezimovanje v vasi, oddaljene od prometnih zvez, kamor Turkov ni bilo, o svetem Juriju pa so se spet zbirali pod poveljstvom svojega harambaše.

Ti hajduški oddelki se seveda v odprti boj s Turki niso spuščali, pač pa so jim iz zased delali veliko škodo. Ker se Turki nad hajduki niso mogli znesti, so se masčevali nad mirnim prebivalstvom tako, da je hajdukovanje ljudstvu več škodilo, kot koristilo. Da bi otežili hajdukom zasede, so dali Turki posekati zlasti po Srbiji in Črni gori velike gozdove in tako so lepe pokrajine postale pust in nerodoviten svet. — Sumadija, nekdanj gozdnata dežela, o čemer nam priča ime samo, danes ne zasluži več tega imena. Kakega uspeha se hajduki niso mogli nadejati, dokler je bila Evropa v defenzivi pred Turki.

Zadnje četrtilletje XVI. stoletja se je Španija zelo trudila, da bi se sklenila proti Turkom koalicija in jih pregnala iz Evrope. Pri tem so jo podpirali zlasti papeži, a krščanski vladarjevi niso mogli pomiriti med seboj. Radostno je pozdravljala raja vesti, da se pripravljata skupen nastop proti Turkom in hotela tudi sama sodelovati pri uničenju osman-

skega cesarstva. Vendar do skupnega nastopa Evrope ni prišlo in turški kristjani so drago plačali svoje brejprenje po svobodi. Čeprav se je že začel razkroj turškega cesarstva, je na zunan to še dvestoletje stalo in obvladovalo vsa gibanja svojih krščanskih narodov.

Uskoki,

Medtem, ko se je skoraj vse bosansko plemstvo, pa tudi velik del kmečkega ljudstva vdal islamu, je bil drug del prebivalstva zelo odporen proti Turkom. Premnogi jih je bilo, ki se nikakor niso mogli sprijazniti s turškim gospodstvom. Raje so zapustili svojo domadžijo in se umaknili čez mejo na Hrvaško in Ogrsko, pa tudi dalje v slovenske pokrajine in Istro. Ti begunci so začeli odhajati proti zapadu že v 15. stoletju, v 16. pa je so postajale v Turčiji razmere, bolj ko njihovo število naraslo v tisoče. Slabše ko se je večala samopasnost ag in begov, več jih je bilo. V pokrajinah, kjer so se naseljevali, so jih imenovali uskoke ali prebege, pa tudi Vlahe in Morlake. Bili so po večini pravoslavne vere, deloma pa tudi katoliške. Slednji so bili iz Dalmacije, Hercegovine in Slavonije. Ti so se imenovali tudi Pridavci. Med uskoki je bilo tudi nekaj Kucovlahov ali Cincarjev romunskega plemena, ki se je bil nekoč vnesel po Macedoniji in Albaniji.

(Dolje)

MALI OGLASI

Službe

TRG. POMOČNICA
vezirana v prodaji
modnega in galante-
rijskega blaga, želi
zaposloviti. Ponudbe v
upravo »Slovenec« pod
»Zanesljivost« 2456. (b)

Službe

RAZPIS
Uprava Drž. gledališča
v Ljubljani razpisuje
za izvedbo 4. I. violine,
2. violine, 2. violo, čelo,
flauto, oboe, klarinet.
V posvet prihajajo le
prvostopenjske moči. Re-
fleksanti naj se zgla-
sijo pri razpisnem
Operi. (b)

Službe

DEKILICO
rečnih staričev, z de-
le, staro 14 do 15 let,
sprejemam k otrokom.
Naslov v upr. »Slov.«
pod št. 2431. (b)

Službe

VRNARJA
za popoldanske ure -
sprejemam. Domobran-
ska cesta 7. (b)

Službe

PEČARSKA
POMOČNICA
(furmarja) sprejemam.
Kufar Ludvik, pečar,
mojster, jezica. (b)

Službe

GOSPODICA
ki zna perfektno nem-
sko, italijansko in slo-
vensko ter strojeplje,
dobi službo pri nem-
skih vojaških oblasteh
v Trstu. Naslov v upr.
»Slov.« pod št. 2446. (b)

Službe

FANTA
za hišna dela sprejme
Lanter L. Poljanska
cesta 21. (b)

Službe

SPREJMEM
za Ljubljano pridno
in poslušno, skrbno,
ki ima veselje do ob-
delovanja vrta in za
okrobo vrta. Podro-
bno ustmeno. Naslov
v upr. »Slovenec« pod
št. 2461. (b)

Službe

RAZNAALKO
za različno sprej-
mem. Interesirane naj
se zglašijo v različni
Ferant pri tromostovju
(b)

Službe

SLUŽBO DOBI
pri treh osebah go-
spodinjca pomočnika,
ali tudi pridno deka,
ki zna vsaj nekoliko
jedi. Kuli, Miklošiče-
va ul. 10. E. E. (b)

POSTREJENICO
za ves dan sprejemam
s 1. aprilom. »Žužek«
Bleivseva 46-11. (b)

SLUŽKINJO
tako sprejemam. Hra-
na in plača dobra. -
Naslov v upr. »Slov.«
pod št. 2467. (b)

FOTO-POMOČNICA
samostojnega delavca,
sprejemam takoj stal-
no službo. Naslov v
upr. »Slovenec« pod
št. 2471. (b)

FANTA
16-17 letna, najraje
bezna, sprejemam
v službo. Naslov v upr.
»Slov.« št. 2472. (b)

GOSP. POMOČNICO
mlajšo, značo, pošte-
no, priključne znan-
osti, z znanjem ku-
he, sprejme 2-članska
družina v centru me-
sta. Naslov v upr. »Slov.«
pod št. 2504. (b)

FANTA
16-17 letna, najraje
bezna, sprejemam
v službo. Naslov v upr.
»Slov.« št. 2472. (b)

GOSP. POMOČNICO
ki zna tudi nekaj ku-
hati, sprejemam takoj.
Naslov v upr. »Slov.«
pod št. 2514. (b)

Stanovanja

STANOVANJE
iščem za malo druž-
no. Naslov v upr. »Slov.«
»Slovenec«.

Sobe

OPREMIJENO SOBO
s posebnim vzhodom
v bližini tovarne »Zmaj«,
oddam nujnem in po-
štenemu gospodu. -
Stalno službo. Naslov
v upr. »Slov.« pod
št. 2432. (b)

Kupimo

KUPUJEMO
raznoročene antikva-
rnične knjige in revije.
Knjigarja Janez Dol-
žan, Ljubljana, Stri-
tarjeva ulica 4. (b)

Kupimo

POSREJENICO
za vsa gospodinjstva
dela, takoj sprejemam
k odrasli družini, od
1/2 do 15. Hrana in
plača dobra. Naslov
v upr. »Slov.« pod št.
2527. (b)

Kupimo

PISARNIKO
POMOČNICO
sprejemam. Naslov v
upr. »Slov.« pod št.
2493. (b)

Kupimo

SLUŽKINJO
pošteno in zanesljivo,
tako sprejemam. Na-
slov v upr. »Slov.«
pod št. 2492. (b)

Kupimo

GOSP. POMOČNICO
kuharico ali postre-
žnico, večno kuhe -
sprejme mala družina
za 1. ali 15. april -
Naslov v upr. »Slov.«
pod št. 2489. (b)

Kupimo

VAJENCO
za življeno sprejemam
tako. Naslov v upr. »Slov.«
pod št. 2440. (b)

Kupimo

VAJENCA
za kolarsko obrt takoj
sprejemam. Selan
Jože, Dobrunje 108. (b)

Kupimo

VAJENCA
zdravega, za sobosli-
karsko in plekarsko
obrt sprejemam. Ernest
Remizar, Ljubljana -
Kolodvorska 18. (b)

Kupimo

Sobe
iščejo

PRAZNO SOBO
žito preprosto, izem,
najraje kje blizu tram-
vaj, s sončarjem, ste-
dnljaka. Naslov v upr.
»Slov.« št. 2482. (b)

ZAKONCA
iščeta opremljeno sobo
s posebnim vzhodom,
v bližini bolnišnice. V
razmerno poučena na
željo nčene ljudske
ali nižje srednje šole.
Ponudbe na upravo
»Slov.« pod »Učitelj«
št. 2510. (b)

2 MLADA GOSPODA
iščeta opremljeno sobo
s posebnim vzhodom;
event. tudi s hrano.
Ponudbe upravi »Slov.«
pod »Prijaznost« 2495. (b)

STARJE CUNJE
za politiranje kupi-
tovarstva Rojina, Kupi-
škova 16. (b)

GRUDNOVO
ZGODOVINO
starinske novce, slike,
omario, srebrnino -
železno blagajno, knji-
ge, znamke, zastore,
kupim. Ponudbe upr.
»Slov.« pod »Dravst«
št. 2459. (b)

CEKAS PICO
kupimo. Naslov v upr.
»Slov.« št. 2477. (b)

NAJBOLEJE PLACAMO
staplenice vseh vrst,
vinske, medicinske -
perfumske, plešne da-
milanke, pločevinaste
kante, zabojer ter raz-
ne druge predmete. -
»Metalia«, Gospodst-
va 16, telefon 32-88. (b)

DAMSKO KOLO
dobro ohranjeno, kupi-
m. Drašler Ivana
Tyrševa c. 168. (b)

SREBRNO LISICO
po možnosti novo, ku-
pim. Zglašite se v ne-
deljo. Cigaletova 11.
IV. nadst., desno. (b)

Srebrnino

kovance in druge pre-
dmete ter dragocenosti
vsake vrste kupimo
Iakovlja gotovina.

Prodamo

RUDOLF ZORE
Ljubljana
Gledališka ulica št. 12

Prodamo

SREBRNE PREDMETE
denar - kovance in
dragocenosti kupim. -
Pridem tudi na dom.
Ponudbe na upr. »Slov.«
pod značko »Srebrnina«
5004 št. 2508. (b)

Prodamo

TRIKIKELJ
in decimalno tehnično
kupim. Ponudbe upra-
vi »Slov.« pod »Nosi-
lost« do 200 kgs št.
2516. (b)

Prodamo

ŠIVALNI STROJ
pogrešljiv, dobro ohran-
jen, kupim. Plačam
dobro. Dolenjska ce-
sta 62. (b)

Prodamo

POIZVEDBE
KDO VE?
Kdor izmed internit-
rancev iz Viske
kije se nahaja Alojz
Revinček, naj si spo-
roči upravi »Slovenec«
pod »Nagradat« št. 2435
(b)

Prodamo

Knjige
ZLATA KNJIGA
dekleta in žene (broš.
30, vez. 40 liri) spada
v vsako družino. Sto-
pite takoj jutri v naj-
bližje knjigarno!

Prodamo

KNJIGE
v raznih jezikih, znan-
stvene, medicinske in
tehnične - novejšega
časa, časopise in tudi
cele knjižnice kupuje
stalno knjigarna Klein-
mayer & Bamberg -
Miklošičeva 16. (b)

Prodamo

KUPIM SV. PISMO
najraje malo žepno iz-
dajo. Ponudbe upravi
»Slov.« pod »Sv. pismo«
št. 2490. (b)

Prodamo

STARO HIŠO
hlev ali slično podla-
žje ali samo zemlji-
šče za predmet delav-
nic kupim ali vza-
mem v najem proti
plačilu 10 do 20 letne
najemnine. Ponudbe
v upr. »Slovenec« pod
»Znotraj bloka« 2535. (b)

Prodamo

Preprod
I. POGAČNIK
Ljubljana
Bohoričeva ulica št. 2-49
Telefon 41-5-69

Prodamo

ZLOZLJIVE STOLE
za vrh in zaključne,
kakor tudi vankovstven
rezan in tesen les do-
bite v skladišču za-
druga »Marade« v Zi-
vozdravniški ulici -
za Cukrarno. (b)

Prodamo

MARMORNA KREDA
Bela marmorna kreda,
kalijev karbonat 0, 60,
000, 0000. - Plastikol,
Sintexpomice, Karboli-
ne - katran. Olje za
jermena stalno na za-
logi. PEIRONAFIA,
Ljubljana, Ciril Meto-
dova 35a, prej Tyrš-
eva. (b)

Prodamo

SPALNICO
orehovo imitacijo -
prodam ugodno. Ivan
Bitenc, Gosposka ulica
št. 10, mizarstvo. (b)

Prodamo

PRAVE JUTA VREČE
lepe prave juta vreče
dobro trajajo, zaloga
ugodno napredaj. Pe-
tronafija, Ljubljana -
Ciril Metodova št. 35a,
prej Tyrševa. (b)

Prodamo

MISI. PODGANE
in šurške zanesljivo
pokonače s stropom,
ki ga dobite v droge-
riji KANC, Židovska
ulica št. 1. (b)

Prodamo

KLAVIR
»Konzertflügel« še v
precej dobrem stanju
prodam. Bitenc, Go-
sposka ul. 10, mizar-
stvo. (b)

Prodamo

CRNO OBLEKO
za dečka 14 do 16 let
in dečka št. 33 prodam.
Naslov v upr. »Slov.«
pod št. 2464. (b)

Prodamo

VALILNA JAJCA
Rodejlandk se dobe-
Ob Ljubljani št. 27,
kodeljevo. (b)

Prodamo

SADIKI
»španski bežev« ugod-
no prodam. Naslov v
upr. »Slovenec« pod
št. 2451. (b)

Prodamo

KOPALNO KAD
pločevinasto, v dobrem
stanju, prodam. - Go-
sposka ulica 42. (b)

Prodamo

Preprod
I. POGAČNIK
Ljubljana
Bohoričeva ulica št. 2-49
Telefon 41-5-69

Prodamo

DRVA
PREMOG
GOMBAČ
GLEDALIŠKA 14

Prodamo

UGODNO PRODAMO
krampe, lopate, vile,
motike, manometer za
varenje, paralelni pri-
mež, mlin za mletje
žita in koruze, dviga-
lo za težke tovare -
vredovne školjke -
priljubljeni stroj za raz-
vrste kav, medenja-
ste možnarje, petrolej-
ne za zaključna, šte-
diline, razne mano-
metre, kroglične le-
žaje, kotliče in peč-
njak za štedilnik, le-
po otroške postelje z
mrežo, zloziljive postel-
je, nočne omariče -
oblačilnice, dimniška
kolena in cevi. »Meta-
lija«, Gosposka ulica 14,
telefon 32-88. (b)

Prodamo

ZAKONJSKO VPREGO
prodamo prednjo in
zadnjo s 4 zavorami,
kompletno s 4 kolesi
in 2 rezervni kolesi
za izredno nizko ceno
15.000 liri. Šušteršič -
Tyrševa 13 (Figovec,
levo dvorišče). (b)

Prodamo

PŠENICNO SLAMO
prodam. Litjska cesta
št. 11. (b)

Prodamo

STRUGARJI POZOR!
»Vidite nož - ugodno
napredaj. Naslov v
upr. »Slov.« pod št.
2526. (b)

Prodamo

SINGER
krojaški šivalni stroj
v zelo dobrem stanju
prodam. Pred škofijo
19, Hlišnik. (b)

Prodamo

SREBRNI PRIBOR
za 6 oseb, slika nem-
škega slikarja, nočni
čevlji iz nizke pete
št. 38 in z visoko peto
št. 36, napredaj. Na-
slov v upr. »Slov.«
pod št. 2497. (b)

Prodamo

LESENE KOVČKE
in zabojne ugodno pro-
dam. Mestni trg 17,
III. nadst., vrata 6.
Ogled od 11-16. (b)

Prodamo

VARILNI APARAT
s 6 gorili in nočni
vrtalni stroj na stola-
lu, še v dobrem stan-
ju, ugodno napredaj.
Naslov v upr. »Slov.«
pod št. 2487. (b)

Prodamo

GOZDNI POSESTNIKI
Večje število petletnih
presajenih smrekovih,
triletnih borovih sad-
dik in triletnega ame-
rikanskega jesena -
kakor tudi večje množ-
ine smrekovega seme-
nja prodaja. - Zakasna
državna uprava raz-
laščenih gozdov v
Ljubljani, Bleiweisova
cesta 1-1, kjer se do-
bijo tudi vsa pojasi-
la. (b)

Prodamo

GLASBA
HARMONIKA
diatonična, trivrstna
»skofja nova, napredaj.
Tovarniška 6. (b)

Živali

PETELINA
plemenskega - pasme
»Royal« 11 mesecev
starega, 3/4 kg težka,
za prodaj. Iv. Požar,
Farmova 48, VIII. etaj,
I. nadst. (b)

Živali

TRI ZAJČKE
po 4 mesece in samico
»Havan« prodam. Na-
slov v upr. »Slov.«
pod št. 2465. (b)

Živali

BREJO KOZO
dobro mlekarico, pro-
dam. Dolenjska c. 55
(za Rakovnikom). (b)

Živali

DOBREGA KONJA
vzajem za nekaj me-
secev v reji in upo-
rabo, event. ga tudi
kupim. Ponudbe na:
»Strukelj«, Pržanj 2. (b)

Živali

PRASICE
jezenca, 2 za rejo spo-
sobna, za pitanje -
prodam. Naslov v upr.
»Slov.« pod št. 2496. (b)

Živali

O POSOJILNI
na hiše, postavlja in
poročito dobi inform-
acije Ljubljana, Be-
thovnova 15. levo, pri
JUGO-KREDIT. (b)

Živali

Vse denarne
in trgovske posle
izvršim hitro, točno in
solidno. Priporočite
RUDOLF ZORE,
Ljubljana,
Gledališka ulica 12
Tel. 38-10. (b)

Živali

Razno
STAMPILJE
»ETIKETE
GRADIVA
LJUBJANA TRGOVSKA
ULICA 10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-99-100-101-102-103-104-105-106-107-108-109-110-111-112-113-114-115-116-117-118-119-120-121-122-123-124-125-126-127-128-129-130-131-132-133-134-135-136-137-138-139-140-141-142-143-144-145-146-147-148-149-150-151-152-153-154-155-156-157-158-159-160-161-162-163-164-165-166-167-168-169-170-171-172-173-174-175-176-177-178-179-180-181-182-183-184-185-186-187-188-189-190-191-192-193-194-195-196-197-198-199-200-201-202-203-204-205-206-207-208-209-210-211-212-213-214-215-216-217-218-219-220-221-222-223-224-225-226-227-228-229-230-231-232-233-234-235-236-237-238-239-240-241-242-243-244-245-246-247-248-249-250-251-252-253-254-255-256-257-258-259-260-261-262-263-264-265-266-267-268-269-270-271-272-273-274-275-276-277-278-279-280-281-282-283-284-285-286-287-288-289-290-291-292-293-294-295-296-297-298-299-300-301-302-303-304-305-306-307-308-309-310-311-312-313-314-315-316-317-318-319-320-321-322-323-324-325-326-327-328-329-330-331-332-333-334-335-336-337-338-339-340-341-342-343-344-345-346-347-348-349-350-351-352-353-354-355-356-357-358-359-360-361-362-363-364-365-366-367-368-369-370-371-372-373-374-375-376-377-378-379-380-381-382-383-384-385-386-387-388-389-390-391-392-393-394-395-396-397-398-399-400-401-402-403-404-405-406-407-408-409-410-411-412-413-414-415-416-417-418-419-420-421-422-423-424-425-426-427-428-429-430-431-432-433-434-435-436-437-438-439-440-441-442-443-444-445-446-447-448-449-450-451-452-453-454-455-456-457-458-459-460-461-462-463-464-465-466-467-468-469-470-471-472-473-474-475-476-477-478-479-480-481-482-483-484-485-486-487-488-489-490-491-492-493-494-495-496-497-498-499-500-501-502-503-5